

Aanduiding van ankerplaats Westhoekduinen-Duinen Cabour-De Moeren-overgang plateau van Izenberge

Code: AP/W/A30013

1. Westhoekduinen-Duinen Cabour-De Moeren-overgang plateau van Izenberge

De ankerplaats is gelegen in West-Vlaanderen op het grondgebied van de gemeenten De Panne (deelgemeenten De Panne en Adinkerke) en Veurne (deelgemeenten Bulskamp, Wulveringem, De Moeren en Houtem). De oppervlakte ervan bedraagt 4939 ha

2. Begrenzing van de ankerplaats

De begrenzing van de ankerplaats is weergegeven op kaart 1

3. Nummer ankerplaats uit landschapsatlas

Anker ID: A30013

4. Situering

4.1. Situering en begrenzing

Situering

Deze ankerplaats behoort grotendeels tot de kustvlakte die zich van Cap Blanc Nez (Frankrijk) tot in Denemarken uitstrekt langs de zuidelijke Noordzee. Ze situeert zich in het uiterste zuidwesten van Vlaanderen op het grondgebied van de gemeenten De Panne en Veurne (kaart 1). De ankerplaats omvat een bijzondere landschappelijke sequentie van strand - jonge duinen (de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek), poldergebied van Adinkerke, binnenduinen van Adinkerke-Ghyvelde (met het domein Cabour en het Garzebekeveld), De Frans-Belgische Moeren, de Buitenmoeren en de overgang naar het plateau van Izenberge (Houtem-Wulveringem). Deze eenheden zijn aangeduid op kaart 2.

Alle landschapseenheden lopen in het westen, mits enkele kleine verschillen, door op Frans grondgebied. Volgens dezelfde sequentie vinden we daar het strand en de duinen van 'Le Perroquet', het poldergebied van Bray-Dunes, de 'fossiele duinen' van Ghyvelde, de Moeren en het overgangsgebied naar het zandleemgebied.

Relatie met andere ankerplaatsen

Naar het (noord)oosten grenst de ankerplaats aan de Houtsaegerduinen (De Panne-Koksijde, A30049) en de duin-polderovergang van de Belvédère – Ten Bogaerde (Koksijde, A30054). De relatie met deze twee ankerplaatsen is gelegen in:

Ontstaansgeschiedenis en geomorfologie: De duinen behoren tot hetzelfde jonge paraboolduinlandschap van de Westkust (9de-16de E - zie verder). De beide duin-polderovergangen

van resp. de Oosthoek en de Belvédère worden door woningbouw en wegeninfrastructuur fysiek van elkaar gescheiden maar zijn op dezelfde manier en in dezelfde periode ontstaan.

Visueel: het zicht vanaf de polder richting duinen biedt een zeer gelijkend beeld van de duin-polderovergang: een steile, meestal beboste duinrand die overgaat in het vlakke, open polderland.

Begrenzing

De ankerplaats wordt hoofdzakelijk afgebakend door administratieve of fysieke grenzen: in het noorden wordt het gebied afgelijnd door de gemiddelde laagwaterlijn van de Noordzee, in het westen door de Frans-Belgische grens. De oostelijke begrenzing volgt min of meer de grenzen van de natuurreservaten de Westhoek, Calmeynbos, Krakeel- en Oosthoekduinen met inbegrip van een beperkte uitbreiding ten zuiden van het Langgeleed omvattende een gave duin-polderovergangszone en het aansluitend poldergebied. Meer naar het zuiden wordt respectievelijk de westgrens van de dorpskern van Adinkerke en de oostgrens van de Cabourduinen gevolgd. Bijkomend worden de restanten van het voormalige “Garzebekeveld” tussen de bebouwing van Adinkerke en de autosnelweg, opgenomen in de ankerplaats. De verdere zuidwaartse oostelijke begrenzing volgt de brug over de autosnelweg A18-E40 en verder door in de Kromfortstraat, dit is de polderweg Adinkerke-Bulskamp. De zuidgrens van de ankerplaats wordt bepaald door de bodemkundige overgangszone van polder- naar de zandleemstreek, die in grote mate samenvalt met de verbindingsweg tussen Houtem en Wulveringem, wat tevens neerkomt op een beperkte uitbreiding van de ankerplaats.

4.2. Andere types van beschermingen en statuten

Natura 2000:

Vogelrichtlijngebied: De Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoekduinen

Habitatrichtlijngebied: De Westhoek met inbegrip van het aangrenzende strand, de Krakeelduinen, het Calmeynbos, de Oosthoekduinen, dit duingebied zelf en de Cabourduinen samen met een nabijgelegen zilt grasland. De duinen behoren tot het Habitatrichtlijngebied ‘Duingebieden inclusief Ijzermonding en het Zwin’

Gewestplan:

Gewestplan Veurne-Westkust (K.B. 06.12.1976) en Diksmuide-Torhout (K.B. 05.02.1979)

R-gebied (Natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten): Westhoek en de Cabourduinen

N-gebied (Natuurgebied): Strand-Calmeynbos-Krakeelduinen en de Oosthoek

T-gebied (bufferzone): tussen de Westhoek en het woongebied

P-gebied (parkgebieden): de dreef en het park(bos) bij het kasteel Sint-Flora (De Moeren), de Pastorijtuin van Houtem, het kasteelpark van Beauvoorde en de Torrelen.

Agrarisch gebied met landschappelijke waarde: Het poldergebied ten westen van Adinkerke, de Frans-Belgische Moeren, de Buitenmoeren, het overgangsgebied naar het plateau van Izenberge

Agrarisch gebied: het poldergebied ten oosten van Adinkerke, binnen de (aangepaste) grenzen van de ankerplaats

Waterwingebied: de Cabourduinen en het Calmeynbos en de Krakeelduinen

TRP-zone: gebied voor groenvoorziening met recreatieve accommodatie, tussen de Oosthoek en het Langeleed

Zone voor verblijfrecreatie: ten zuiden van de Duinhoek (De Panne)

Zone voor dagrecreatie: ten zuidwesten van de Duinhoek

Reservatiezone voor waterweg, kanaal Veurne-Duinkerke

Ontginningsgebied met nabestemming landbouw: ten zuiden van de A18, tussen de Kromfortstraat en de W. Cobergerstraat.

Ontginningsgebied met nabestemming recreatie: het Garzebekeveld en de site van het Koekuithof

Woongebied met een landelijk karakter: de dorpskernen van Houtem, Wulveringem en Vinkem en het gehucht het Zwaantje

Duinendecreet:

Beschermde duingebieden:

- Een strook ten noordwesten van het Westhoekreservaat en ten zuiden van de residentiële woonwijk
- Ten noorden van het gehucht Oosthoek, aansluitend bij het staatsnatuurreservaat Houtsaeger.
- Een zone, samenvallend met de duin-polderovergangszone; ten zuiden van het gemeentelijk reservaat 'Oosthoek'.
- Het gebied samenvallend met Garzebekeveld

Voor het duingebied belangrijk landbouwgebied (kaart 4):

- Ten zuiden van het staatsnatuurreservaat 'Westhoek', ingesloten tussen de Duinhoekstraat en het kanaal en gedeeltelijk doorsneden door de spoorweg.
- Ten noorden en ten zuiden van de oude duinengordel (Cabourduinen)
- Ten zuiden van het reservaat 'Oosthoek'

BPA's: Binnen de grenzen van de ankerplaats zijn de volgende BPA's goedgekeurd:

1. BPA nr. 21 - De Drie Vijvers –De Panne-Adinkerke (K.B. 11/01/90)
2. BPA Langgeleed – De Panne-Adinkerke (M.B. 25/05/98)

Gemeentelijk Ruimtelijke Structuurplan (GRS):

GRS De Panne (goedgekeurd 12.01.2006)

GRS Veurne (goedgekeurd 01.12.2005)

Ruimtelijke uitvoeringsplannen:

Provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) 'Strand en Dijkconstructies' (M.B. 19/09/05)

Planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur:

Het operationeel uitvoeringsprogramma houdt in:

* Herbevestigde Agrarische Gebieden (HAG): Moeren, ruilverkavelingen Bulskamp, Veurne, Westmoere en Houtem, delen van de ruilverkaveling Eggewaartskapelle-Fortem (B.VI.Reg. 31/03/2006)

* Herbevestiging van de voldoende actueel geachte gewestplanbestemming voor de duingebieden (deze met de bestemming natuurreservaat of natuurgebied)

* Op te starten acties op korte termijn:

- RUP strand Westkust
- Op te straten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie:
 - o duin-polderovergang Oosthoekduinen, "Belvédère t.h.v. Ten Bogaerde te Koksijde
 - o Duin-polderovergangen tussen Cabour en Westhoekreservaat en duin-polderovergang ter hoogte van de E40 m.i.v. grasland en schermbos bij Coolenhof

Beschermd erfgoed (kaart 3)

Landschap:

- De duinen gelegen tussen de Noordzee, De Franse grens en de gemeente Adinkerke (K.B. 01.03.1935 en aanpassingen ervan: i.e. de Westhoek, Krakeelduinen en delen van het Calmeynbos)
- Het landschap van de Moeren (K.B. 06.10.1980)
- De duinen van het domein Cabour (K.B. 29.05.1964)

Monument, stads- of dorpsgezicht :

- Sint-Karel windmolen (K.B. 22.12.1943)
- Dorpskom van Houtem, beschermd dorpsgezichtcentrum (M.B. 10.09.91)
- Historische hoeve en landelijke herberg, Grayaertstraat 3 Houtem, met omgeving, beschermd monument en dorpsgezicht (M.B. 04.06.2004)

- Boerenhuis, stalvleugel en dwarsschuur van hofsted "Eikenbrand", Houtemstraat 24 Houtem, met omgeving, beschermd monument en dorpsgezicht (M.B. 28.11.1985)
- Voormalige herberg "In de doode mannen", Houtemstraat 28 Houtem, beschermd monument (M.B. 04.06.2004)
- Oude pastorie, Kerkhoek te Houtem, beschermd monument (K.B. 19.04.1937)
- O.L.Vrouwkerk te Houtem, beschermd monument (K.B. 09.10.1948)
- Hoeve "Het Blauwhuis", Blauwhuisstraat 3 te Vinkem, beschermd monument (M.B. 24.05.1976)
- Centrum van Vinkem, beschermd dorpsgezicht (M.B. 28.01.1994)
- Boerenhuis van hofstede "De Torreelen" met 3 omwallingen, Houtemstraat 30 te Vinkem, met omgeving, beschermd monument en dorpsgezicht (M.B. 01.07.1987)
- Sint-Audomaruskerk te Vinkem, beschermd monument (K.B. 25.03.1938)
- Boerenhuis van " 't Kapelhof", Zomerweg 4 te Vinkem, beschermd monument (M.B. 28.01.1994)
- Centrum van Wulveringem, beschermd dorpsgezicht (M.B. 28.01.1994)
- O.L.Vrouwkerk te Wulveringem, beschermd monument (K.B. 25.03.1938)
- Boerenhuis van " 't Ooievaarsnest" met omgeving, Sikkelsestraat 11 te Wulveringem, beschermd monument en dorpsgezicht (M.B. 28.01.1994)
- Gehucht " 't Zwaantje" te Wulveringem, beschermd dorpsgezicht (28.01.1994)
- Pastorie van de kerk O.L.V.-Hemelvaart met bewaard gebleven omwalling en omgeving, Wulveringemstraat 3 te Wulveringem, beschermd monumenten en dorpsgezicht (M.B. 01.07.1987)
- Kasteel van Beauvoorde met binneste omwalling en omgeving, Wulveringemstraat 10 te Wulveringem, beschermd monument en dorpsgezicht (M.B. 01.07.1987)
- Veldbatterij Adinkerke, Cabourgweg te Adinkerke, beschermd monument (M.B. 10.06.1999)

VEN 1ste fase

- Westhoek-Krakeelduinen-Calmeynbos-Oosthoek: GEN (grote eenheid natuur)
- Cabourduinen: GEN (grote eenheid natuur)

Natuurreservaat:

Alle duingebieden die binnen de ankerplaats zijn gelegen hebben het statuut van Vlaams natuurreservaat (VNR) :
VNR De Duinen en bossen van De Panne, deelgebied Westhoek' , 'VNR De Duinen en bossen

van De Panne, deelgebied De Oosthoek' , 'VNR De Duinen en bossen van De Panne, deelgebied De Zwarte Hoek' , 'VNR De Duinen en bossen van De Panne, deelgebied De Houtsaegerduinen' (dit laatste deelgebied bevindt zich niet binnen de aanduiding als ankerplaats). De deelgebieden 'Cabour' en 'Garzebekeveld' zijn in oprichting en beschikken over een goedgekeurd beheerplan

5. Omschrijving

De ankerplaats behoort voor het overgrote deel van haar oppervlakte tot de kustvlakte, die zich van Cap Blanc Nez tot in Denemarken uitstrekt langs de zuidelijke Noordzee. De kustvlakte bestaat overwegend uit polders, voormalige schorren die door indijkingen en door bemaling in de Moeren aan de rechtstreekse invloed van de zee onttrokken werden. Zeewaarts is de kustvlakte meestal begrensd door duinen. Landwaarts worden de polders begrensd door boven de gemiddelde hoogwaterlijn gelegen gronden in casu het plateau van Izenberge. De quartaire ontstaansgeschiedenis heeft in sterke mate het historische en huidige landschap en het bodemgebruik bepaald en is de determinerende factor geweest voor de onderscheiden landschapseenheden en kenmerkende overgangszones in deze ankerplaats.

Het betreft de volgende landschapseenheden (kaart 2):

1. Het strand van De Panne
2. Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek (de jonge duinen van De Panne)
3. De polder van Adinkerke
4. De Cabourduinen en het Garzebekeveld (een relict van de 'binnenduinen van Adinkerke-Ghyvelde')
5. De Moeren
6. De Buitenmoeren
7. De overgangszone naar het plateau van Izenberge

Gezien het belang van het fysisch systeem in de ankerplaats, worden de voorgaande aspecten nader toelicht.

5.1. Ontstaan en evolutie van de kustvlakte

10.000-5300 jaar voor heden

De geschiedenis van de huidige kustvlakte begon zowat 10.000 jaar geleden, op het einde van het Pleistoceen. Door het afsmelten van de ijskappen begon de zeespiegel opnieuw te stijgen. Daardoor overspoelde de zee geleidelijk meer en meer het lager gelegen landschap. Binnen de grenzen van de ankerplaats reikte de invloed van de zee uiteindelijk tot het pleistocene plateau van Izenberge, net ten noorden van de lijn *Houtem-Wulveringem*. Tot omstreeks 6400 jaar geleden was de kustvlakte één groot getijdenlandschap bestaande uit geulen, slikken en schorren. De opslibbing leidde tot een zodanige ophoging van het wad dat zich op vele plaatsen landinwaarts een (zoetwater)moeras kon vormen.

5300-2000 jaar voor heden

Rond 4200 jaar geleden was de gehele westelijke kustvlakte ingenomen door een groot kustmoeras. Enkel zeewaarts en in het gebied van *de Moeren* werden verder sedimenten afgezet in een waddegebied. In dezelfde periode was zeewaarts nog duin aanwezig, dat vermoedelijk ontstond op een waddenplaat (cfr waddeneiland). De ouderdom ervan wordt geschat op 3000 jaar voor heden. De zogenaamde 'Oude duinen van de Panne' werden ondermeer in de IJzertijd en de Romeinse tijd bewoond. Tussen beide duingebieden kwam een waddegebied voor.

Het einde van de veengroei situeert zich tussen 2300 en 2000 jaar geleden. Tengevolge van de toegenomen mariene invloed vanaf 2300 jaar geleden, breidde het areaal van de wadden en de schorren zich uit in landwaartse richting. Hierdoor stopte de veengroei. Het gebied van de Moeren vormde een buitenbeentje in deze ontwikkeling van de kustvlakte, er vond geen veenvorming plaats.

De verdere evolutie vanaf 2000 jaar voor heden

Bij het begin van de Romeinse occupatie was het zeewaartse gedeelte van de westelijke kustvlakte waarschijnlijk één grote schorre, doorsneden van enkele brede geulen, van waaruit kleinere geulen en krekens de schorre ontwaterden. Tijdens de Romeinse periode nam de invloed van de zee opnieuw

toe. Er werd weer een pakket sediment afgezet. Dit gebeurde in nagenoeg de hele westelijke kustvlakte. Er wordt aangenomen dat de overstromingen een rol gespeeld hebben bij het verdwijnen van de Romeinen uit de kustvlakte (270 na Chr). Door die overstromingen werd het gehele gebied opnieuw een actief waddengebied dat door opslibbing verder evolueerde naar schorren, waarbij de meeste geulen verzandden en kreken dichtslibden. In de periode van 800 – 900 na Chr. was het belangrijkste gedeelte van dit waddengebied opnieuw door uitgebreide schorren ingenomen, uitgezonderd in de Moeren, en was het geulennet waarschijnlijk eveneens gestabiliseerd. Een van de vijf belangrijke hoofdgeulen was de Bulskampgeul, die nu voor een deel door de Bergenvaart wordt gevolgd en ten noorden van Veurne in zee uitmondde. De loop van deze geulen laat zich nog gedeeltelijk reconstrueren door hun hogere ligging en door de bewaarde met zandgevulde geulen die tot +4m TAW reiken en anderzijds in de loop van nog bestaande polderwaterlopen. Het zijn belangrijke landschapsstructurende elementen (zie verder).

De in cultuurname van de kustvlakte gebeurde door een op elkaar inspelen van mens en natuur. De eerste helft van de 10de eeuw werd gekenmerkt door een toenemende droogte. Dit zou de verlanding van schorre en de vorming van een duinengordel in aanzienlijke mate versnellen en meteen de consolidatie van de kustvlakte door de mens mogelijk maken. Zandaanvoer vanuit de Noordzee leverde materiaal voor de vorming van een nieuwe duinengordel, die door de stroming en de overheersende westenwinden geleidelijk in oostelijke richting aangroeide en op deze wijze de getijdegeulen van de Bulskampgeul en de Avekapellegeul afsloot. In het meest westelijk gelegen gedeelte van de schorre nam de verlanding toe en dit gebied werd door de mens stapsgewijs door middel van dijken geconsolideerd (cfr. toponiem Oude Zeedijkstraat). De datering en de organisatie van deze eerste landconsolidatie, die in de oude geologische literatuur gemeenzaam het 'Oudland' genoemd wordt, is minder duidelijk. Deze regio blijkt in het begin van de 11de eeuw parochiaal en bestuurlijk reeds goed georganiseerd. Het dorp Adinkerke wordt bijvoorbeeld in 1123 reeds vermeld als "Adenkercka".

De bouw van dijken impliceert ook de beheersing van het binnenwater door de bouw van uitwateringssluizen en de organisatie van de afwatering van het gebied. Hierbij werden de oost-westlopende geulen aangesproken en lijkt het duidelijk dat de mens dit oost-west-verloop verbeterd of althans begeleid heeft.

Het poldergebied beschikt over twee belangrijke grondstoffen: veen en klei. Deze grondstoffen werden reeds vanaf de metaaltijden (750-50 v. Chr.) geëxploiteerd. Vanaf de 12de-13de eeuw greep echter een meer systematische exploitatie plaats gestuwd door de Duinenabdij van Koksijde en de Sint-Niklaasabdij van Veurne.

Rond de 1000 na Chr. vond ter hoogte van De Panne volop de eerste fase van de jonge duinvorming plaats. De stormfrequentie nam in die periode sterk toe, met een sterke kusterosie als gevolg. Dit alles resulteerde in een grotere zandaanvoer naar het strand. De jonge duinvorming was hoogst waarschijnlijk gekenmerkt door de landinwaartse verplaatsing van omvangrijke zandmassa's, onder de vorm van bewegende loopduinreeksen. Het voorbijkomen van het loopduinenfront werd ondermeer archeologisch geregistreerd ter hoogte van de zuidrand van de 'Oude duinen van De Panne'. Daar bevond zich namelijk een 12de-eeuwse nederzetting die definitief opgegeven werd bij het begin van de 13de eeuw; ze werd nadien onder het duinzand begraven. De tweede duinvormingsfase, gekenmerkt door het ontstaan van paraboolduinen, was de onvermijdelijke uitloper van de eerste fase. De vorming van paraboolduinen uit de loopduinen moet het gevolg zijn geweest van een samenspel van gestegen grondwatertafels en het stabiliserend effect van de toegenomen plantengroei.

5.2. Het hydrografisch netwerk van de westelijke kustvlakte, vroeger en nu

In de loop van de 13de eeuw ging het belang van de IJzer als transportweg steeds meer doorwegen en dit gelijklopend met de groei van de stad Ieper. De IJzer en de Ieperlee vormden voor Ieper een cruciale vaartweg naar zee. Op vraag van de stad Ieper werden vanaf 1251 belangrijke kanalisatiewerken ondernomen met het doel het waterpeil van de stroom te verhogen en de seizoenschommelingen weg te werken. Dit impliceerde talrijke ingrepen in de afwatering. De ontwatering van de westelijke kustvlakte werd geregeld door de Noordwatering, die haar waters loosde via de Oostsluis en via de nieuwe in 1251 of 1265 opgetrokken Westsluis bij Nieuwpoort.

Belangrijke water(afvoer)wegen vanuit de westelijke kustvlakte waren in de 13-14de eeuw, van noord naar zuid: de voorlopers van het huidige Langgeleed, de Speievaart en het Annekensleed (beide in contact met De Moeren), de Nieuwe gracht resp. Steengracht (nabij Bulskamp) en de huidige Bergenvaart die ten zuiden van de Moeren loopt in de bedding van de voormalige Bulskampgeul.

In de loop van de 17de eeuw neemt het personenverkeer toe. Daarbij werd gebruik gemaakt van de trekschuit of barge. Dit vervoer werd in een eerste fase door de kasselrijen georganiseerd, die hiertoe zelf schepen lieten bouwen om ze vervolgens te verpachten. Hierbij werd gebruik gemaakt van het nieuwe of verbeterde kanalenstelsel.

In de westelijke kustvlakte was de eerste droogmaking van De Moeren in 1626 een feit. De droogmaking en vooral de constructie van de hogergelegen Ringsloot of het *Ringslot* verstoorde grondig de afwatering van de Buitenmoeren. In 1633 stond de stad Sint-Winoksbergen toe de afwatering van de Buitenmoeren via hun grondgebied te laten verlopen. Hierin speelde de in 1622 geconstrueerde *schutsluis van Houtem* een belangrijke rol.

De aanleg van het *Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort*, of '*het Nieuw bedelf*' in 1640 zou de toestand niet verbeteren want nu kon ook het noordelijk deel van de Buitenmoeren niet meer via het noorden worden afgewaterd. De aanleg van dit kanaal was het gevolg van de Tachtigjarige oorlog waarbij de Schelde en het Zwin werden afgesloten. Hierdoor nam het belang van de havens van Duinkerke, Nieuwpoort en Oostende fel toe. Het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort diende, samen met het kanaal Oostende-Brugge-Gent, te zorgen voor een goede ontsluiting van de 'oude' en nieuwe havens.

In de eerste helft van de 19de eeuw werd het waterwegennet grondig aangepast enerzijds om te voldoen aan de nieuwe behoeften van de scheepvaart anderzijds om ze in te passen in de nieuwe grensverdediging van de Wellingtonlinie. De eerste sluis die vernieuwd werd, was de Veurnesluis op het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, tevens werd in de periode 1829-1830 het kanaalvak Adinkerke-Veurne en Veurne-Nieuwpoort verbreed en verdiept. Deze onderneming impliceerde ook de vervanging van de bestaande draaibruggen door ophaalbruggen met een doorgang van 5,2 m. Tussen 1861 en 1880 volgde een nieuwe fase van herinrichting van de afwatering en de aanpassing van het scheepvaartnet. Tijdens deze werken werd het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort verbreed en de dijken ervan verhoogd. De werkzaamheden uit die periode bepalen tot vandaag de afwatering van de regio.

5.3. Archeologie

Er wordt een kort overzicht gegeven van de archeologische vondsten en/of verwijzingen naar de oudste bewoningsgegevens in de ankerplaats en onmiddellijke omgeving.

1. Steentijden

- Een gepolijste bijl, in vuursteen van Spiennes, gevonden aan de rand van de zeeduinen tussen Nieuwpoort-Bad en het Groenendijkstrand.
- Archeologische losse vondsten uit het Neolithicum op het strand van Nieuwpoort worden eveneens vermeld door Moens. Het strand leverde ook op andere plaatsen aan de kust enkele losse vondsten op uit deze periode (o.a. Oostende).
- Een gepolijste bijl uit de rand van de Moeren te Houtem (Veurne). De gepolijste bijl werd gevonden in een gebied waar in die periode wellicht een laag elzenberkenveen was. Door ontvening in de middeleeuwen kwam ze waarschijnlijk terecht in de vulling van de veenputten, om bij recente graafwerken in de bouwlaag verzeild te raken.

2. Metaaltijden (Bronstijd, IJzertijd)

- Op de oude duinen van De Panne was er echter wellicht al bewoning vanaf 700 v.C. Het wordt vnl. aangetroffen op de oude duinsokkel in kleine concentraties, ten westen van De Panne, tot op het grondgebied van Zuydcote (Fr.). Het gaat hier om permanente of semi-permanente nederzettingen van veetelers, die zich in de zomer ook met zoutwinning bezig hielden.
- In 2002/2003 werd in de Oosthoekduinen een archeologische site aangesneden tijdens natuurinrichtingswerken, aan de duin-polderovergang (Langgeleed). Een noodopgraving wees uit dat de oudste sporen opklimmen tot het einde van de Vroege La Tène tot het Midden van de La Tène-periode (ca. 275 – 100 v.C). Waarschijnlijk ging het om artisanale activiteiten zoals

zoutwinning. Er werden geen sporen van structurele bewoning aangetroffen, wellicht zijn deze evenwel in de directe omgeving te situeren.

- Er worden ook IJzertijdvondsten vermeld in de Duinhoek, ten ZO van het Westhoekreservaat. Dit zijn wellicht resten van de nederzettingen op de noordkant van de toenmalige duinen, die door erosie verdwenen zijn.
- Bij prospecties in de jaren '30 werden in de Cabourduinen scherven uit de IJzertijd gevonden. Meer precieze gegevens zijn niet voorhanden.

3. Romeinse tijd

- Site De Panne – Westhoekreservaat (Kaart 2): De nederzettingssporen die als eerste door G. Donny (1886) en later door A. De Loë, J. Maertens, M. De Maere en G. Cumont, en nog later door K. Loppens aangetroffen werden op de duinen van De Panne en Bray-Dunes behelzen zowel de pré-Romeinse IJzertijd als de Romeinse periode, alsook de Merovingische en Karolingische periode. Hun klassifikatie van het gebied in De Panne I, II en III als drie aparte nederzettingen berust eigenlijk op een misverstand, daar de sporen tussen deze sites gewoon doorlopen, en het eigenlijk om één groot geheel gaat. Het onderzoek werd verdergezet vanaf 1980, waarbij de nadruk kwam te liggen op de relatie bodem-bewoning. Hierbij werden nieuwe sporen in het duingebied aangetroffen. De vóór-Romeinse nederzetting, die sterk verstoord is geworden door de latere Romeinse bewoning, kan gekarakteriseerd worden als een nederzetting van zoutzieders, getuige de talrijke overblijfselen van briquetage. Geen argumenten konden gevonden worden voor een pottenbakkerscentrum ter plaatse.

De Gallo-Romeinse nederzetting van De Panne I had zich ontwikkeld op een door duinen afgesloten strandvlakte, op dezelfde plaats van de ijzertijd nederzetting. De inplanting van deze nederzetting werd aldus bepaald door aspecten van fysisch-geografische aard: de veilige ligging tussen de duinengordels; de nabijheid van de zee; de nabijheid van een riviermonding, die mogelijk in verbinding stond met de loop van de oude IJzer (de Avekapelle- en Spermaliegeul, en eveneens een doorbraakgeul was gesitueerd ten oosten van Adinkerke). Wat de continuïteit van de bewoning tussen de pré-Romeinse en Romeinse periode betreft, is men niet zeker.

De IJzertijd nederzetting nam zeker een aanvang vanaf 700 v.C. en bereikte een hoogtepunt in de La-Tène periode, 500-300 v.C..

De Romeinse bewoning op dezelfde plaats vangt pas aan rond 70 n.C.

Bovendien werd een steriele zandlaag aangetroffen tussen de IJzertijd- en de Romeinse lagen. Palynologisch onderzoek duidt daarenboven op een toename van eolische activiteit in dit gebied in de periode tussen de IJzertijd- en de Romeinse bewoning, wellicht één van de redenen voor het verlaten van de site. Een andere reden was misschien de verdroging van het klimaat, waardoor de zoutziederij op die plaats niet meer zo rendabel was. Het verlaten van het site in deze periode betekent echter niet dat de hele duinenstreek verlaten werd in deze periode.

De 'herbewoning' vanaf 70 n.C. van de site kan daarentegen wel wijzen op een toename in de populatie van de streek. De Romeinse bewoning werd er echter met een andere motivatie ingericht dan de voormalige IJzertijdbewoning, nl. militair. Misschien was er op deze plaats een Romeins kamp (cfr. De benaming "champ romain") aanwezig, behorende tot het "litus saxonicum", sporen ervan werden echter niet teruggevonden.

- Uit het archeologisch onderzoek in het aangrenzende duingebied van Gyvelde dat niet minder dan 34 vindplaatsen opleverde uit de Romeinse periode en voornamelijk uit de 13de-14de eeuw, kan worden afgeleid dat het domein Cabour zeer interessante archeologische plaasten bevat.
- Bij de opgravingen aan de Oosthoekduinen – Langgeleed werden 5 brandrestengraven aangetroffen die dateren uit de late 2de of de 3de eeuw n.C.
- Verspreid over het grondgebied van De Panne en Veurne zijn er verschillende meldingen van de vondst van Romeinse munten of luxe-aardewerk (terra sigillata), die veelal aan het licht kwamen bij uitgravingen of graafwerken.
- Naar verluidt zou er sprake zijn van twee antieke wegtracés: een antieke weg van Bulskamp naar De Panne en een weg van Cassel naar Oostduinkerke. Hiervoor zijn evenwel geen overtuigende archeologische argumenten.

4. Vroege Middeleeuwen (ca. 450 – 1000)

- De belangrijkste nederzetting van de streek bevindt zich alweer op de duinensokkel van De Panne. Het gaat om een laat-Merovingisch-Karolingische handelspost, die daar vanaf eind 7e eeuw tot bloei kwam. Sporen van het site strekken zich uit achter de duinreep over een strook van

ruim één kilometer, tot op Frans grondgebied. Tussen de vondsten o.a. talrijke Angelsaksische sceatta's, tussen 680 en 750 geslagen, en een 8e-9e eeuwse grafveld.

- Op het kerkhof van Adinkerke werd een mantelspeld uit de 8ste of 9de aangetroffen, evenwel buiten een archeologische context.

5. Volle Middeleeuwen (1000 – 1200)

Hoewel er tal van gegevens zijn die aantonen dat verschillende van de actuele dorpen en gehuchten opklimmen tot de Volle Middeleeuwen, zijn er nauwelijks archeologische gegevens om dit te staven.

- Tijdens de opgravingen aan het Langgeleed werd een windmolenconstructie uit de 12de eeuw aangetroffen (kaart 2).
- Er zijn tal van middeleeuwse schervenconcentraties gekend uit de duinen van De Panne (zgn. Zwarte vlakte). Deze werden evenwel tot heden niet nader onderzocht
- Bij opgravingen aan de kerk van Wulveringem in de jaren '50 werden de funderingen van een Romaanse driebeukige kerk ontdekt.
- In de Cabourduinen en het Garzebekeveld werden op meerdere plaatsen middeleeuws aardewerk aangetroffen.
- Daarnaast te vermelden: tal van sites met walgracht vanaf de Late Middeleeuwen (vnl. regio Houtem-Wulveringem), redoutes van de Vauban-versterkingen,...

Veurne : De Vauban versterkingen.

De kasselrij Veurne kwam in de handen terecht van Lodewijk XIV door de vredesverdragen van Aken en Nijmegen. In het kader van de verdediging van de noordgrens van zijn rijk en door de toenemende druk, werd door Vauban een linie aangelegd ten Noordoosten van de havenstad Duinkerke. Na de ontzetting van Veurne in 1693 werden de werken gestart. De verdediging werd opgetrokken langs de kanalen Duinkerke-Veurne-Fintelle-De Knocke-leper. De steunpunten van het systeem waren Veurne en het fort De Knocke. De noordzijde van Veurne werd beschermd door een vijftal redoutes langs het Langgeleed, nu verdwenen. Ook tussen Veurne en de Moeren werden verschillende kleine redoutes aangelegd. Op het terrein zijn deze slecht zichtbaar onder de vorm van kleine niveauverschillen in het landschap en wat puin aan de oppervlakte (twee locaties aanwezig aan de oostelijke rand van de ankerplaats (kaart 2).

5.4. Bewoningsgeschiedenis

Zoals reeds hoger vermeld geeft de differentiatie van het fysisch systeem van de landschaps-eenheden van de ankerplaats een verscheidenheid in de ontginning van het landschap, wat zich uit in de bewoningsgeschiedenis. Zoals de hogergelegen overgangzone van het Plateau van Izenberge de oudste bewoningsgeschiedenis kent met een kernbebouwing in de dorpen en gehuchten en een verspreide bebouwing elders, worden de Moeren en de Buitenmoeren gekenmerkt door een systematisch ontginningsspatroon met zeer verspreide bewoningen.

De bebouwing, in het bijzonder de Vlaamse renaissance en landelijke architectuur van respectievelijk kerken, pastorieën, burgerhuizen, herenhoeven, hoeven, herbergen en arbeidershuizen, determineert het uitzicht en authenticiteit van het landschap, vooral in het vlakke polder gebied en in de overgangzone tussen polder en zandleemstreek is dit overduidelijk het geval.

De duinen

De duinen behoren tot een dynamisch systeem: de vorming en vervorming zijn grotendeels door natuurlijke processen veroorzaakt. Toch heeft ook hier de mens zijn stempel gedrukt. Zoals onder 'archeologie' al vermeld, zijn de duinen al vrij vroeg bewoond geworden. De natuurlijke dynamiek heeft er echter voor gezorgd dat de vroegste bewoningssporen werden gewist of onder zand werden bedolven. De oudste woningen en sporen van ontginning die vandaag nog duidelijk aanwezig zijn, gaan meestal niet veel verder dan de 18-19de eeuw. De bewoning concentreerde zich vooral op de duin-polderovergang bv. langs de huidige Duinhoekstraat (Westhoek), de Cabourweg en de Veldstraat (Cabourduinen), met oudste hoeven 'De Woestijne' en 'Riethof' reeds vermeld in 1584. Vooral in de Veldstraat is het oude bewoningsspatroon nog goed bewaard gebleven en duidelijk herkenbaar in het landschap. De hoevetjes zelf zijn vaak verbouwd waardoor de oorspronkelijk

architecturale kenmerken verloren gingen (zie erfgoed inventaris). Vaak ging het om langgevelhoevetjes bestaande uit een woonhuis en stalling, omgeven door weilanden. De noordelijke begrenzing van de weilanden volgde de bodemkundige grens tussen duin en polder (zie kabinetskaart van de Ferrariskaart), een patroon dat hier vandaag nog grotendeels zichtbaar is. In de duinen zelf zijn hier en daar ontginningspogingen ondernomen. In het centrale deel van de Cabourduinen gebeurde dit minstens al in de 18 de eeuw. In de Westhoekduinen en het latere Calmeynbos was dit vooral het geval in de 19de eeuw. Deze locaties zijn vaak nog goed herkenbaar als rechthoekige depressies, die soms nog geheel of gedeeltelijk omweld zijn. Op de wallen zijn vaak nog relictten van de oorspronkelijke houtige begroeiing aanwezig van sering, zwarte els, gladde iep. Binnen de ankerplaats zijn geen 'typische vissershuisjes' bewaard gebleven.

De polder van Adinkerke

De polders zijn een zeer open, laag en vlak landelijk gebied, de bewoning is er meestal ijl verspreid en bestaat, behalve in de dorpskernen, vooral uit landbouwbedrijven. Het cultuurlandschap kwam hier systematisch tot stand; de nog behouden vrij regelmatige perceelindeling wijst op de stelselmatige bedijking ervan. In de polders van Adinkerke gebeurde de in cultuurname van het land volgens langgerekte, rechthoekige, noord-zuid gerichte percelen. Deze structuur is vandaag nog grotendeels bewaard gebleven, met dien verstande dat het door oost-west gerichte infrastructuur is versneden. De oorzaak voor de in oorsprong verhoudingsgewijs smalle percelering (1/5), had vermoedelijk te maken met de initiële nood aan een dicht afwateringssysteem. Het gebied ligt in het westen immers gekneld tussen twee duingebieden van waaruit vermoedelijk aanvoer van grondwater gebeurde (kwelstromen) wat minstens in de rand van het gebied voor tijdelijk, (zeer) natte omstandigheden kon zorgen.

De Moeren en de Buitenmoeren

Het radiale ontginningspatroon in de Buitenmoeren, geënt op het Ringslot van de Moeren en de Bergenvaart als belangrijke afwatering en transportassen, verwijst naar de veenontginning gestuurd door het Groot Moerhof, uithof van de Duinenabdij te Koksijde en door het Moerhof en Ameliehoeve, veenhoeven van de Sint-Niklaasabdij van Veurne. In de Moeren, die in de 17de eeuw drooggelegd werden, gebeurde de in cultuurname nog beter georganiseerd en volgens een strak meetkundig patroon van grote, rechthoekige kavels, dijken en rechtlijnige grachtengangen.

Met uitzondering van de drooglegging van de Moeren in 17de eeuw, wordt na de bedijking van de polders c. 13de eeuw baksteen het "nieuwe bouw materiaal" van de streek om voor de hand liggende redenen: het is rijkelijk aanwezig en andere bouwmaterialen zoals natuursteen zijn afwezig en kunnen moeilijk aangevoerd worden door het ontbreken van goede waterwegen als verbindingen met de steengroeven. De meeste nog bewaard gebleven bakstenen gebouwen dateren doorgaans uit de 18de eeuw. Het doorsnee-hoevetype bestond uit losse bestanddelen van een bouwlaag onder pannen zadeldaken, geschikt rondom een rechthoekig erf met boerenhuis ongeveer ten noorden.

De stal- en de schuurvleugel stonden links en rechts van, en loodrecht ingeplant op het boerenhuis. Een alleenstaand bakhuis bevond zich op het erf of achter het boerenhuis. De meeste erven waren begraasd en hadden met bakstenen verharde looppaden en stoepen rondom de hoevegebouwen. Een conisch hondenhek markeerde soms het centrale erfgedeelte en ook de vaalt bevond zich meestal in het midden van of voor de stallingen.

Baksteen was het bouw materiaal van de polderhoeve waarvan de witgekalkte bestanddelen met gepikte plint een typisch landschapselement vormen.

In de ankerplaats staan ook nog twee uithoven van de Ter Duinenabdij (Koksijde) nl. het Groot Moerhof eertijds gesplitst in het "Moer" en het "Voormoer", waarvan de ligging kaderde in de veenwinning van de Buitenmoeren. Het Groot moerhof bestaat nu uit een vierzijdige grotendeels gedempte walgracht met U-vormige opstelling van de gebouwen rondom een deels verhard, deels begraasd (vaalt) erf.

Een wat apart geval vormen de zogenaamde "noodwoningen" in de Moeren. Op het einde van de tweede wereldoorlog kwam het gebied van de Moeren opnieuw onder water te staan. De drooglegging kon pas aangevat worden vanaf de zomer van 1945 en duurde tot februari 1946. Een ministerieel besluit voorzag in de oprichting van noodwoningen (1947-1948). Uiteindelijk werden 21 landbouw-woonsten en 5 dubbelwoonsten opgetrokken volgens een historiserende wederopbouwarchitectuur van kort na WO-I.

Ze vormen het meest kenmerkende aspect van de landelijke bewoning in de Moeren, zijnde een kleine woning, één bouwlaag met pannendak, aanwenden van zijtuitgevels met sierkrul onder kroonlijst, witgeschilderd of -gekalkt, boogvormige voordeur met rode bakstenen omlijsting rode bakstenen strikken boven de ramen, beluikt.

Het overgangsgebied tussen polders en zandleemstreek

De oudste bewoning in het gebied situeert zich in de overgangszone van het Plateau van Izenberge omwille van zijn relatief hogere ligging ten opzichte van het omgevende kustgebied. Minstens sinds de vroege middeleeuwen werd het gebied permanent bewoond. De ontginning van het gebied gebeurde ongeorganiseerd, op individuele basis. De onregelmatige kleinschalige percelering verwijst naar deze vroeg middeleeuwse ontginning, die in relatie stond tot de bodemkundige gesteldheid en het reliëf. Het overgangsgebied tussen polders en zandleemstreek is daardoor ook vandaag nog anders en grilliger gestructureerd en was aanvankelijk ook meer beboomd dan de poldervlakte, vandaar dat het ook wel als "Houtland" wordt aangeduid. Van het bocagelandschap resten echter nog weinig relictten (zie verder levend erfgoed).

Tot de landelijke architectuur behoren hier eveneens de hoeven naast burgerhuizen, pastorieën en kerken die hier op verschillende plaatsen in de ankerplaats aanwezig zijn.

Het doorsnee-hoevetype bestaat ook hier, zoals in de polders, uit losse bestanddelen van een bouwlaag onder pannen zadeldaken, geschikt rondom een rechthoekig erf met boerenhuis (vaak Vlaamse renaissance) ongeveer ten noorden. De stal- en de schuurvleugel stonden links en rechts van, en loodrecht ingeplant op het boerenhuis. Een alleenstaand bakhuis bevond zich op het erf of achter het boerenhuis. De meeste erven waren begraasd en hadden met bakstenen verharde looppaden en stoepen rondom de hoevegebouwen. Een conisch hondenhok markeerde soms het centrale erfgedeelte en ook de vaalt bevond zich meestal in het midden van of voor de stallingen. Sporadisch bewaarde vakwerkbouw met lemen vullingen kwam alleen in het eertijds eiken- en olmenrijke "Houtland" voor. Hout (eik en olm) wordt courant aangetroffen in de schuurbouw van stijl- en regelwerk met horizontale plankenbeschieting (in tegenstelling tot de polders, waar vaak alles in baksteen is opgetrokken). De oorspronkelijke strobedekking werd ondertussen door pannen vervangen.

In dit deelgebied zijn tevens een aantal merkwaardige heren- of kasteelhoeven aanwezig o.a. het Blauwhuis en de Torreelen te Vinkem. Zij overstijgen door hun originele vormgeving de doorsnee-hoeve. Ook de onmiddellijke omgeving van deze herenhoeven weerspiegelt hun belangrijkheid: soms is er een drievoudige omwalling (de Torreelen) of komt de monumentaliteit tot uiting in het sober bakstenen volume (het Blauwhuis).

Het kasteel van Beauvoorde te Wulveringem, in regionale Vlaamse renaissancestijl, is een unicum in de ankerplaats. Het volgde de normale evolutie van burcht naar residentieel landhuis. Het huidige omwalde kasteel dateert uit het eerste kwart van de 17de eeuw. Eind 19de eeuw zijn grondige herstellingswerken uitgevoerd. Het kasteel en bijbehorend park domineren het landschap van de overgangszone.

Tot de landelijke architectuur behoren ook de pastorieën, doorgaans daterend uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Zij beantwoorden aan het basispatroon van een dubbelhuis op rechthoekige plattegrond, soms gemarkeerd door twee lagere vleugels. Voorts vertonen zij resten of sporen van een vroegere omwalling soms met een toegangsbruggetje zoals te Wulveringem.

De burgerhuizen in en nabij de dorpen van Houtem en Wulveringem zijn meestal kleinschalig en dateren uit de 19de of 20ste eeuw. Het zijn eenvoudige bakstenen constructies van één of twee bouwlagen onder pannen zadeldaken. Sommige woningen zijn met een dakkapel uitgerust. Soms zijn de gevels gecementeerd. In enkele gevallen is een opkamer aanwezig. Verschillende van deze woningen waren vroeger herberg.

De bouwstijl van de huizen in Houtem stemt overeen met die van de wijk 't Zwaantje nl. rijwoningen van één- of twee bouwlagen met lijstgevels. De recente bebouwing is architecturaal van weinig belang.

5.5. De beide wereldoorlogen

Het complex geworden afwateringssysteem van de Noordelijke Westhoek speelde een rol van betekenis in de Eerste wereldoorlog toen het geallieerde leger van Belgen, Britten en Fransen defensieve stellingen innam tegenover het Duitse Vierde Leger. De belangrijkste inundatie gedurende de eerste wereldoorlog betrof vast en zeker deze van de westelijke IJzervlakte tussen Nieuwpoort en Diksmuide waarbij de spoorwegberm tussen beide steden als dijk voor de onderwaterzetting werd gebruikt (oktober 1914).

Het achterliggend land werd door de geallieerde troepen voor allerlei doeleinden gebruikt: Logistieke ondersteuning van de gevechtstroepen (drank- en voedselravitaillering, kledij, munitieopslag), Medische zorgverstrekking, oefenterrein, gevangenenkamp, uitbouw van achterliggende verdedigingslinies... Talrijke symbolen herinneren vandaag nog aan "de Groote Oorlog". Op de grens van De Panne en Adinkerke bevindt zich één van de grootste Belgische soldatenkerkhoven uit de Eerste Wereldoorlog.

In het Domein Cabour zijn vele restanten aanwezig van de Eerste Wereldoorlog, zijnde een loopgrachtenstelsel (foto 61) verspreid over het terrein, met bijhorende manschapbunkers, schietstellingen, en veldhospitalen. Daarnaast werd een waterwinningssysteem aangelegd voor drinkwatervoorziening voor de soldaten en de veldhospitalen, later overgenomen door de Belgische staat. De waterputten en alle relictten horende bij de verschillende fasen van de waterwinning van het domein hebben tevens een industriële archeologische waarde.

Tijdens de tweede wereldoorlog werd de kustvlakte door de Duitsers ingericht als verdedigingslinie tegen een mogelijke inval van de geallieerde troepen. Daartoe werd een 5300 km lange verdedigingsgordel van Noorwegen tot de grens met Spanje uitgebouwd, de 'Atlantikwall'. De 'Atlantische-Muur' bestond uit een aaneenschakeling van steunpunten. Omwille van hun relatief lage bevolkingsdichtheid, de grootgrondstructuur en de zandige ondergrond vormden de duingebieden aan de Vlaamse kust een uitstekende inplantingsplaats voor deze militaire steunpunten. De nog goed bewaarde resten van de verdediging uit de eerste wereldoorlog zal eveneens een rol gespeeld hebben bij de inplanting ervan, bijvoorbeeld in het domein Cabour (Adinkerke).

Hier is tot op vandaag één van de best bewaard gebleven steunpunten uit die periode aanwezig. De veldbatterij werd vanaf 1940 uitgebouwd en staat gekend onder de benaming Stp.Ost-W-049 "Schlieffen (= 49ste Stützpunkt, Oostende West, Schlieffen = strateeg WO-I). De veldbatterij werd in twee fasen gerealiseerd resp. in juni 1940-maart 1942 en 1942-1944. Gedurende de eerste fase werden zes open geschutsbatterijen gebouwd. In de tweede fase kwam de eigenlijke veldbatterij tot stand met de commando en geschutsbunkers (foto nr 60), welke als monument beschermd zijn. Deze stelling is uniek aan de kust en bevat unieke goed bewaarde onderdelen van de Duitse kustverdedigings van de 'Atlantikwall' gebouwd in 1942-1944.

5.6. Bespreking van de onderscheiden landschapseenheden van de ankerplaats

5.6.1. Inleiding

De quartair-geologische en de historische ontwikkelingen zijn respectievelijk bepalend geweest voor het natuurlijk reliëf en de variatie in de bodemtextuur en voor het actuele landschapsbeeld van de ankerplaats. Op basis hiervan kunnen er 7 grote landschappelijke eenheden worden onderscheiden (kaart 2):

1. Het strand van De Panne
2. Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek (de jonge duinen van De Panne)
3. de polder van Adinkerke
4. De Cabourduinen en het Garzebekeveld (een relict van de 'binnenduinen van Adinkerke-Ghyvelde')
5. De Moeren
6. De Buitenmoeren
7. De overgangszone naar het plateau van Izenberge

De onderscheiden grote landschappelijke eenheden, die representatief zijn voor de westelijke kustvlakte, lopen binnen de ankerplaats quasi ongestoord in elkaar over. Dit is één van de belangrijkste landschappelijke waarden van het gebied.

5.4.2. Het strand van De Panne

Het strand is het vlakke gebied tussen de duinvoet en de laagwaterlijn, dat zich hier tussen de Franse grens en De Panne, over een afstand van circa 3 km, longitudinaal langs de kustlijn uitstrekt (foto nr 17). De gemiddelde breedte ervan bedraagt 510 m (Declercq & De Moor, 1996). Het strand van de Panne was het voorbije decennium onderhevig aan natuurlijke erosie. Nabij de Franse grens is de strand-duin overgang het minst verstoord door infrastructuurwerken. Er zijn behalve restanten van rijshoutaanplantingen nabij de duinvoet, geen kustverdedigingswerken aanwezig. In de richting van de Panne is, over quasi de volledige lengte van het Westhoekreservaat, een betonnen duinvoetversterking aanwezig (foto nr 15 en 21). In 2004 werd dit bouwwerk, ten westen van het Vissersdorp, over een twintigtal meter onderbroken voor het begeleid laten ontwikkelen van twee sluffers in het natuurreservaat de Westhoek (foto nrs 19 en 20).

5.4.3. Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek

Geologie-geomorfologie

Dit duingebied is een markante reliëfstructuur die zich longitudinaal langs de zee uitstrekt en landwaarts tot 2 km breed is (foto nr 16). Samen met de duinen van 'Le Perroquet' (225 ha) vormen de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek een aaneengesloten duingebied van 780 ha. Het duingebied is in een eerste fase ontstaan vanaf de 9de en 10de eeuw tot einde 13de eeuw (De Ceunynck, 1992). De tweede fase van duinvorming situeert zich in de 14de tot de 16de eeuw. Deze fase staat bekend als de periode waarin zich de kenmerkende paraboolduinen vormden. Na de paraboolduinfase zijn er ten westen van de Panne nog verschillende grote verstuiwingen. Zand dat via bressen in de zeereep samenkomt met gereactiveerde paraboolduinen kunnen grote bewegende duinen laten ontstaan. Op deze wijze verklaart De Ceunynck (1992) het ontstaan van het zogenaamd 'centraal wandelduin' in het natuurreservaat de Westhoek. Het duingebied dat zo ontstond wordt door de geologen aangeduid als 'de Jonge duinen van De Panne'. Dit laat een onderscheid toe met de zogenaamde 'Oude duinen van De Panne', die in de vermelde periode bedekt geraakten onder de jonge duinen.

Het Jong duinlandschap van De Panne vormt het meest gaaf gebleven zeeduinlandschap van de Vlaamse kust. Door het natuurlijk karakter en de natuurlijke processen die er nog over een grote oppervlakte kunnen doorgaan, is dit landschap uniek in Vlaanderen en België. Van noord naar zuid kunnen verschillende landschapseenheden onderscheiden worden: de zeereep- en chaotische voorduinen, deels verdwenen door betonverhardingen, en het eigenlijke paraboolduinlandschap, dat verder opgedeeld kan worden in een oud en jong paraboolduinlandschap. Het jonge paraboolduinlandschap grenst in het noorden aan de zeereep en de chaotische voorduinen en in het zuiden aan het centraal wandelduin, dat er nog deel van uitmaakt. Het jong paraboolduinlandschap bestaat in oost-west richting uit drie paraboolduinen met bijhorende pannenvloeren. Het oude, zuidelijk gelegen paraboolduinlandschap bestaat uit vijf paraboolduinen. De bijhorende pannengordel wordt geleidelijk overstoven door het centraal wandelduin, dat zich onder invloed van de overheersende wind, met een snelheid van 5 tot 10 meter per jaar, in oostelijke richting verplaatst. De zuidgrens van het Jonge duinlandschap wordt gekenmerkt door een steile binnenduintrand, die de overgang naar de polders van Adinkerke markeert. De steile duinhelling is het gevolg van de aanplantingen met bomen en struiken die er gebeurden in een poging om de polders te beschermen van verdere overstuiving met duinzand.

Historiek en Archeologie

In de Westhoekduinen treft men lagen aan die tot de Oude Duinen van De Panne worden gerekend, talrijke archeologische vondsten gedaan uit verschillende periodes: IJzertijd, Romeinse periode, Merovingische en Karolingische periode,...(zie 5.3)

De duinen van de Westkust waren, tot de Franse Revolutie, bezit van de vorst, die er het jachtrecht had. De opperduinwachters, die het gebied beheerden, lieten echter ook veeteelt toe.

De Calmeynduinen, die ten oosten aan de Westhoek grenzen, werden in 1902-1903 bebost met verschillende soorten loofbomen op initiatief van ingenieur Calmeyn. Hij wilde de groeimogelijkheden van loofbomen op zandige grond onderzoeken. Ook elders in Vlaanderen werden duingebieden bebost maar dan vooral met naaldbomen (De Haan).

Het Calmeynbos is het enige loofbos in Vlaanderen uit die periode, dat op dergelijke schaal als hooghoutbos werd aangeplant. De rechtlijnige paden getuigen van het systematisch bebossingspatroon. In andere bossen verliep de omschakeling naar hooghout geleidelijk door verwaarlozing en stoppen van het hakhoutbeheer.

Vegetatie, flora-fauna

Het Jong duinlandschap van de Panne is een gebied met een zeer hoge biodiversiteit. Alleen al in het Westhoekreservaat werden 400 soorten vaatplanten of één derde van de wilde Vlaamse flora genoteerd. Daarnaast werden 93 soorten mos, 41 korstmossen en minstens enkele honderden soorten zwammen waargenomen. Ook op faunistisch vlak heeft het reservaat een belangrijke waarde (127 vogelsoorten, 6 amfibieën, 1 reptiel en circa 300 soorten ongewervelde dieren). Onder deze soorten bevinden zich vele zeldzame en of kustspecifieke organismen, die het belang van het gebied voor de Vlaamse en Europese biodiversiteit extra onderstrepen. De hoge biodiversiteit houdt verband met de grote verscheidenheid aan milieus die in het Jong duinlandschap aanwezig zijn.

De zeereep en chaotische voorduinen staan onder de stresserende invloed van zee(zout) en wind. Helm- en kalkrijke mosduinvegetaties zijn er de meest karakteristieke begroeiingen. De pannen in het jong paraboolduinlandschap bestaan naargelang hun leeftijd en het gevoerde natuurbeheer uit vochtige duinvalleivegetaties, nat schraalland of struweel van Kruiwilg, Duindoorn en Wilde Liguster. De paraboolduinen zijn vaak begroeid met Helm, mosduin of definitief gefixeerd onder Duindoornstruweel (bv. foto nrs 8, 12, 14). Het centraal wandelduin is lange tijd in hoofdzaak onbegroeid geweest. Het voorbije decennium is echter een kolonisatie door Helm, Zandzegge en andere zandfixeerders aan de gang.

De oude zuidelijke pannengordel was tot voor kort vaak dichtgegroeid met Duindoorn- en Ligusterstruweel. Door het gevoerde natuurbeheer en door natuurlijk afsterven is het struweel op verschillende plaatsen vervangen door vochtig schraal grasland, natte ruigten of struisrietvegetaties (foto nr 29). De duinruggen zijn vaak begroeid met mosduin of Duindoorn. De meest landwaartse delen van het Westhoekreservaat zijn bebost.

In het oosten sluit het Calmeynbos aan bij de Westhoekduinen. Het werd in het begin van de 20 ste eeuw aangelegd. Hoewel de bosontwikkeling de laatste decennia grotendeels spontaan verliep, is de vegetatie van de kruidlaag sterk antropogeen beïnvloed. Vanuit de omliggende tuinen invadeerden verschillende plantensoorten het bos en gingen er lokaal domineren. In mindere mate is dit soms ook het geval met fauna-elementen. In de oostelijke uithoek bevindt zich een paraboolduin waarvan de top nog overwegend kaal is. De panne aan de voet ervan is begroeid met kalkrijk duingrasland dat overgaat in duinstruweel en loofbos.

Geheel het duinencomplex van Westhoekduinen, Krakeelduinen, Calmeynbos en Oosthoekduinen liggen in waterwinningsgebied waardoor aanzienlijke gedeelten van het duingebied te droog zijn t.o.v. hun natuurlijke situatie. Door de waterwinning wordt het grondwaterpeil immers te veel verlaagd om de kenmerkende flora en fauna van vochtige omstandigheden overlevingskansen te bieden.

5.4.4. De polder van Adinkerke

Situering, geologie en bodem

De overgangszone tussen de 'Jonge duinen van de Panne' en de 'Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke' wordt gevormd door de polder van Adinkerke. Omstreeks het begin van onze jaartelling situeerde deze overgangszone zich al tussen de toenmalige zogenaamde 'Oude duinen van de Panne' en de 'Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke', waarvan de Cabourduinen deel uitmaken. Sindsdien zou de westelijke deelzone steeds geprangd zitten tussen deze twee duingebieden. Het oostelijk deel van de polder gaat nog steeds naadloos over in de polders van Veurne.

De wadafzettingen van het poldergebied zijn eerst sterk zandig, maar naar de top toe worden ze erg kleiig. Aan die top bevindt zich meestal een vegetatiehorizont; dichtbij de duinengordels zelfs een veenlaagje. Het laatste wijst op het bestaan van vermoedelijk met (duin)kwelwater gevoede moerassen in deze omgeving. Het veenlaagje is bedekt met een kleidek, dat gemiddeld iets minder dan één meter dik is. Het bovenste deel van dit kleidek is opnieuw te interpreteren als een afzetting van een hoge schorre. Plaatselijk, vooral langs de binnenduinrand, trad vervolgens veenvorming op in een drassig-moerassige omgeving. Door overstuiving, zou later een deel van het kleidek verdwijnen onder het jonge duinlandschap van de Panne. Ter hoogte van het natuurreservaat de "Zwarren Hoek" kwamen op het voormalige zandwad verspreid liggende lage duintjes voor, hiervan is een klein restant

bewaard gebleven, een deel ervan werd voor zandwinning afgegraven. Momenteel is de meer dan 10 meter diepe zandgroeve gevuld met zuiver en helder grond- en neerslagwater. Aansluitend op de duinen van de Westhoek-, de Oosthoekduinen en de Cabourduinen treft men duin-polderovergangszones aan gelegen op de overgangsronden van de duinstreek.

Historiek in cultuurname en hydrografisch net

In de polders van Adinkerke gebeurde de in cultuurname van het land volgens langgerekte, rechthoekige, noord-zuid gerichte percelen. Deze structuur is vandaag nog grotendeels bewaard gebleven, met dien verstande dat het door oost-west gerichte infrastructuur is versneden en de kavels onder invloed van de landbouweconomische wetmatigheden breder werden. De oorzaak voor de in oorsprong verhoudingsgewijs smalle percelering (1/5), had vermoedelijk te maken met de initiële nood aan een dicht afwateringssysteem. Het gebied ligt in het westen immers gekneld tussen twee duingebieden van waaruit vermoedelijk aanvoer van grondwater gebeurde (kwelstromen) wat minstens in de rand van het gebied voor minstens tijdelijk, (zeer) natte omstandigheden kon zorgen.

De polder wordt van oost naar west doorsneden door twee belangrijke waterwegen: in het noorden het Langgeleed (foto nr 34), in de zuidelijke helft het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke. Minstens al vanaf de 13de eeuw werd de westelijke kustvlakte ontwaterd via de voorloper van het huidige Langgeleed, dat via de Westsluis bij Nieuwpoort in de toenmalige IJzer uitmondde. In de duin-polderovergang vormt het Langgeleed nagenoeg de fysische grens tussen de duin- en de polderstreek. Deze waterloop speelt vandaag een cruciale rol in de waterhuishouding van deze polder.

Het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, of 'het Nieuw bedelf' werd in 1640 aangelegd als een gevolg van de Tachtigjarige oorlog waarbij de Schelde en het Zwin werden afgesloten. Hierdoor nam het belang van de havens van Duinkerke, Nieuwpoort en Oostende fel toe. Het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort diende, samen met het kanaal Oostende-Brugge-Gent, te zorgen voor een goede ontsluiting van de 'oude' en nieuwe havens. In de eerste helft van de 19de eeuw werd het waterwegennet grondig aangepast enerzijds om te voldoen aan de nieuwe behoeften van de scheepvaart anderzijds om ze in te passen in de nieuwe grensverdediging van de Wellingtonlinie. De eerste sluis die vernieuwd werd, was de Veurnesluis op het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, tevens werd in de periode 1829-1830 het kanaalvak Adinkerke-Veurne en Veurne-Nieuwpoort verbreed en verdiept. Deze onderneming impliceerde ook de vervanging van de bestaande draaibruggen door ophaalbruggen met een doorgang van 5,2 m. Tussen 1861 en 1880 volgde een nieuwe fase van herinrichting van de afwatering en de aanpassing van het scheepvaartnet. Tijdens deze werken werd het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort verbreed en de dijken ervan verhoogd. De werkzaamheden uit die periode bepalen tot vandaag de afwatering van de regio (foto nr 37).

Grondgebruik van de duin-polderovergang

Aansluitend op de duinen van de Westhoek-, de Oosthoekduinen en de Cabourduinen treft men duin-polderovergangszones aan gelegen op de overgangsronden van de duinstreek; het betreft landschapsecologisch interessante gradiëntzones die onder natuurlijke omstandigheden gekenmerkt worden door typische grondwatergebonden vegetaties.

Ten zuiden van de Oosthoekduinen is de duin-polderovergang landschappelijk nog gaaf. De perceelsrandbegroeiing benadrukt de kleinschaligheid van deze overgangszone (foto nrs 47, 48 en 52). Het voormalig grondgebruik, de drinkwaterwinning en de drainage van de polder verhindert hier echter (voorlopig) de ontwikkeling van mesotrofe (kwel-)moerasvegetaties, die vroeger zeker aanwezig waren in sommige duin-polderovergangsgebieden o.a. tussen Oostduinkerke en Nieuwpoort (Provoost & Hoffmann, 1996). Dat, herstel van dergelijke situaties mogelijk is, wordt bewezen door het recent uitgevoerde Pheydra-project (o.a. Hannecartbos-Oostduinkerke – AMINAL-afdeling Natuur).

Ten zuiden van het Langgeleed situeert zich de overgang naar de polderstreek met de aanwezigheid van twee oorspronkelijke omwalde 18de eeuwse hoeven met omgevende huisweiden, namelijk het Noord Gasthuis en de Zwarte Hond.

De duin-polderovergang ten zuiden van de Westhoekduinen is door de aanwezige infrastructuur, lintbebouwing langs de Duinhoekstraat en de horeca- en winkelzaken ter hoogte van de landsgrens echter sterk verstoord (foto nr 26, 27, 28, 35). Van de voormalige typische hoevetjes en visserhuisjes op de duingrens rest enkel nog een goed bewaard gebleven hoevetje met kleine boomgaard "Craceelhof" gelegen langs de Duinhoekstraat op de grens van de Westhoekduinen.

De polder-duinovergang naar de Cabourduinen is zeer goed behouden en in het landschap duidelijk herkenbaar door de bewaard gebleven percelering, het grondgebruik en de aanwezigheid van de kleinschalige bebouwing, op de fysische grens tussen polder- en duinstreek. Het belang van het historisch grondgebruik en –beheer in deze overgangszones wordt bijkomend aangetoond door het voorkomen van tal van locaties van autochtone bomen en struiken. Zeer typisch zijn de olmenbosje op de binnenduinrand en hier mee samengaan de olmenhagen rond de vaak oude (hoeve-/vissers)woningen. Vaak is de Sering een toegevoegd cultuurhistorisch element.

5.4.5. De Cabourduinen en het Garzebekeveld

Situering, geologie, geomorfologie

De Cabourduinen en het Garzebekeveld maken deel uit van de 'Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke'. Deze duinen zijn ongeveer 5000 jaar oud. Het gebied van de Cabourduinen is lichtgolvend. In het noorden gaat het over in de Oudlandpolder van Adinkerke, in het zuiden in de Moeren. Hoewel het duinreliëf bij een eerste aanblik natuurlijk oogt, zijn grote delen ervan zeer sterk antropogeen beïnvloed.

Historiek en archeologie

De eerste indirecte aanwijzingen van menselijke aanwezigheid gaan terug tot het Midden-Neolithicum (3500-2500 voor Chr.). Het stuifmeelonderzoek van de veenlaag tegen de zuidflank van de duinen leverde immers ook sporen van onkruid op. Bewoning kwam in de omgeving i.e. in 'de Oude duinen van De Panne' minstens voor vanaf de Late IJzertijd en meer bepaald vanaf de La Tène I-a periode (500-350 voor Chr.). Deze bewoning bleef continu doorlopen tot de Romeinse periode. Sporen uit de vroegmiddeleeuwse periode zijn voor het duingebied van Ghyvelde-Adinkerke vooral van het Franse grondgebied bekend. Reeds in 1166 wordt dit duingebied in de grafelijke akten als 'harena dunarum' omschreven, zijnde jachtgebied.

Als woeste grond kwam het gebied krachtens het wildernisregaal vanaf einde 9de –begin 10de eeuw in de handen van de graaf van Vlaanderen. Reeds in de loop van de 11de eeuw ontstonden op dit duin de parochies Adinkerke en Ghyvelde, met de interessante vermelding van 'vaccariam Ghyvelde' wat verwijst naar runderteelt in deze duinen.

Later werd het gebied als eigendom van verscheidene adellijke families gebruikt als jachtgebied.

In de 12de eeuw kwam het duingebied via grafelijke schenking in handen van de heren van Hondschote en hun erfgenamen tot het einde van de 17de eeuw.

De Cisterciënserabdij Ter Duinen verwierf vanaf midden 12de eeuw het westelijk deel van de Cabourduinen, dat deel uitmaakt van het uithof van het Groot Moerhof, gebruikt als wei- en hooiland en als jachtgebied.

Op de kabinetskaart van de Ferrariskaart (1771-1778) worden het gebied van de Cabourduinen als schraal grasland weergegeven., wat er op wijst dat het als konijnenwarande werd uitgebaat. Op een enkele plaats in het duin zijn akkertjes aanwezig. De polderrand tegen het duin daarentegen toont een vrij dichte bewoning. Eén van de woningen in de Cabourduinen zal uitgroeien tot de kasteelsite van Cabour, gebouwd in 1908. Belangrijke delen van de beplantingen van kasteelbos, bomenrij voor het kasteel en vijver dateren van deze tijd.

In 1819 werden op de lijn tussen de hoogkamer van het Groot Moerhof en de herberg Au Retour de la Chasse zes grenspalen geplaatst die de scheiding tussen Frankrijk en België aangeven; van de zes resteren er nog twee op hun oorspronkelijke plaats.

De antropogene invloed op het duingebied was vooral ingrijpend tengevolge van de militaire inrichtingen gedurende de beide wereldoorlogen, de aanleg van een uitgebreid loopgrachtenstelsel, schietstellingen, bunkers, veldhospitals en een waterwinningssysteem ter bevoorrading van drinkwater.

Tijdens de tweede wereldoorlog werd in het gebied de 'veldbatterij Adinkerke' uitgebouwd, bestaande uit verschillende types bunkers, geschutsstellingen en loopgraven, die tot op heden nog quasi intact aanwezig zijn (foto nrs 60 en 61). Omwille van de historische betekenis de zeldzaamheid en hoge graad van intactheid moet de veldbatterij als zeer waardevol historisch oorlogserfgoed worden beschouwd.

Vegetatie

De bodem van de Cabourduinen is over het algemeen tot op grote diepte ontkalkt, alleen in de noordelijke randzone is de duinbodem matig kalkhoudend. Dit resulteert in een unieke combinatie van half-natuurlijke vegetatietypen dat elders langs de kust amper aanwezig is. De ontkalkte duinbodems worden begroeid door mossenrijke Struisgraslanden en zeer korstmossenrijke zure mosduinen (Dwerghaver-verbond, foto nr 62). In de zone met kalkhoudende duinbodems komen in de graslanden soorten voor die hun optimum hebben in droog tot mesofiel kalkrijk duingrasland. Ruim een derde van het duingebied werd met populier bebost of verbost op spontane wijze tot een duineikenbos. Hier en daar is Kruiwilgstruweel aanwezig. Mede door een sterke daling van de grondwatertafel kan Kruiwilg zich niet meer verjongen en dreigt dit struweeltype op termijn uit het landschap te verdwijnen.

In het Garzebekeveld zijn slechts relictten van mossenrijke struisgraslanden en korstmossenrijke zure mosduinvegetaties aan te treffen. Hier en daar is beperkt bremstruweel ontwikkeld. De vijvers zijn het resultaat van de voormalige zandwinning. De oevers zijn te steil om moeras- en watervegetaties de kans te geven zich optimaal te laten ontwikkelen. De in het voorjaar van 2007 uitgevoerde natuurherstelwerkzaamheden moeten hier in de nabije toekomst verandering in brengen.

Overige kenmerken

De overigens visueel vrij gave duin-polderovergang van de Cabourduinen naar de Moeren wordt fysisch verstoord door de bedding van en het verkeer op de autosnelweg A18 (foto nr 63). Tevens zorgt de snelweg voor permanente geluidshinder. Visueel blijft de hinder beperkt door het achterwege laten van verlichtingspalen en houtige bembegroeiing. Er staan een klein aantal gebouwen in deze zone. Hier en daar is er een aantrekkelijke doorkijk richting de Moeren en het plateau van Izenberge. Bij helder weer reikt het zicht zelfs tot de Westvlaamse en Noordfranse getuigeheuvels (Rodeberg-Zwarteberg-Catsberg).

De relictten van het voormalige Garzebekeveld wordt bepaald door de relictvegetaties van mosduin, schrale graslanden van ontkalkte zandbodems en bremstruwelen, welke verwijzen naar de intrinsieke waarden van het voormalige half-natuurlijke (wastine)landschap. De huidige bebouwing, vertuining en de aanleg van A18 betekenen een verstoring van deze zone.

5.4.6. De Moeren

Situering, ontstaan en historiek

Het gebied van de Moeren is in de evolutie van de westelijke kustvlakte een buitenbeentje, namelijk door de uitgesproken lage ligging onder het laagwaterniveau en als enige droogmakerij in de kustpolders.

Tussen 10.000 en 5300 jaar geleden was de westelijke kustvlakte in hoofdzaak een getijdengebied bestaande uit geulen, slikken en schorren, dat zich steeds meer landwaarts uitbreidde. Tussen 5300 en 4700 jaar geleden was de kustvlakte zo hoog opgeslibd dat in het grootste gedeelte van de westelijke kustvlakte veenvorming startte, die 2000 tot 3000 jaar nagenoeg ononderbroken aanhield. Rond 4200 jaar geleden was bijna de gehele toenmalige kustvlakte ingenomen door een groot kustmoeras. Enkel zeewaarts en in het gebied van de Moeren werden verder sedimenten afgezet in een waddegebied.

Vanaf ca 5000 jaar geleden tot ongeveer 2400 jaar geleden bestond het gebied van de Moeren uit een wad dat in noordelijke en oostelijke richting omgeven was door een veengebied.

Door de ligging onder het zeeniveau bij laagwaterstand bleef het gebied ook na de definitieve inname van de kustvlakte, nog zeer lang bestaan als een zoetwaterplas. Pas in 1617 werd de plannen voor de drooglegging van de Moeren opgemaakt door ingenieur Cobergher. Het plan voorzag in de aanleg van het Ringslot en een grachtenstelsel (foto nr 69). Windmolens zorgden voor het oppompen van het water naar het Ringslot, dat afwaterde richting Duinkerke. In 1626 was de drooglegging een feit. Ten behoeve van de ontginning werd het gebied volgens een dambordvormig patroon ingedeeld. In 1646 lieten de Spaanse troepen, tijdens de belegering van Duinkerke, de Moeren terug onder water lopen. Een tweede droogmaking vond plaats in 1766 maar werd door een dijkbraak in 1770 opnieuw teniet gedaan. De derde en definitieve droogmaking vond plaats in 1827. Tijdens WO-II werd om strategische redenen, het gebied vanaf 1944 opnieuw onder water gezet. De drooglegging kon pas aangevat worden vanaf de zomer van 1945 en duurde tot februari 1946. Een ministerieel besluit voorzag in de oprichting van noodwoningen (1947-1948). Uiteindelijk werden 21 landbouwwoonsten en 5 dubbelwoonsten opgetrokken.

Huidig grondgebruik en overige kenmerken

De Moeren zijn bij uitstek een landbouwgebied met actueel een eerder beperkte biologische waarde. De belangrijkste natuurwaarden bevinden zich ondermeer in het noordoosten, nabij de Noordmoerse Hoek waar enkele percelen goed ontwikkeld zilt grasland aanwezig zijn. Verder zijn de Moeren botanisch belangrijk door de aanwezigheid van water- en oeverplanten in en langs de talrijke grachten.

Het huidig straten- en grachtenpatroon en percelering gaan terug op de plannen van de eerste drooglegging. De dambordvormige ontginning van het gebied wordt geaccentueerd door dreven (foto nrs 66, 73, 76 en 77). In sommige percelen zijn nog laantjes (afwateringsgrachtjes) te herkennen. De brugges in het gebied vallen door hun beperkte omvang en lage ligging, nauwelijks op in het landschap.

Het dorpcentrum beperkt zich tot het voormalige gemeentehuis en de aanpalende noodwoningen. De hoeves liggen verspreid in het open en vlakke gebied en bevinden zich meestal op een zandige opduiking. Enkele nog zeer gave en waardevolle hoeves zijn Hoeve 't Moerland, het Moerhof en Hoeve Sint-Julie. Rond de hoeves zijn meestal opgaande bomen aanwezig. Hier en daar staat een Veldkapel of -kruis.

Kenmerkend is tevens de eenheidarchitectuur van de naoorlogse noodwoningen voor landbouwers (1947-1948). Ze werden opgetrokken volgens een historiserende wederopbouwarchitectuur van kort na WO-I. De woningen vormen het meest kenmerkende aspect van de landelijke bewoning in de Moeren, zijnde een kleine woning, één bouwlaag met pannendak, aanwenden van zijtuitgevels met sierkrul onder kroonlijst, witgeschilderd of -gekalkt, boogvormige voordeur met rode bakstenen omlijsting rode bakstenen strikken boven de ramen, beluikt.

Twee opvallende bakens in de Moeren zijn de bemalingsmolens langs het Ringslot waarvan enkel de St-Karelsmolen nog maalvaardig is (foto nrs 70 en 71); van de Gustaafmolen in het zuidoosten rest enkel de stenen molenromp (foto nr 90 en 91). De andere historische bemalingsmolens zijn verdwenen of er resten nog enkel de molenromp b.v. de molen gebouwd in functie van de derde droogmaking van de 1700 Gemeten (1798) en het pompstation de Seine, bestaande uit een achzijdige romp.

Een ander opvallend landschapselement is het neoclassicistisch kasteel Sint-Flora met bijbehorend park waarvan de kern vermoedelijk terug gaat tot kort na 1827 (foto nr 92, 96). In 1853 werd de site verder uitgebouwd tot een monumentale hoeve, die toen als een modelhoeve gold voor veel polderboerderijen. De tuin in het zuiden is volgens een geometrische patroon aangelegd. De Engelse tuin met vijver, in het noorden, dateert vermoedelijk van eind 19de eeuw. Rechts van het kasteel ligt de hoeve, De monumentale dwarsschuur valt onmiddellijk op. Daarnaast zijn er de stallen, het woonhuis voor de pachter en de jeneverstokerij, herkenbaar aan zijn dubbele bedaking.

In het gehucht de Moeren (W. Coberghstraat) en verder langs de Moerstraat staan enkele kleine gebouwtjes, die kort na WOII in dit grensgebied dienst deden als schuilhokjes voor de douanebeambten. De Moeren hebben een uitgesproken vlak en open karakter, met talrijke vergezichten die begrensd worden door de bomenrijen op de voormalige ontginningswegen. Vooral de cultuurhistorische (ontginningsgeschiedenis) en de esthetische waarde (open karakter) maken dit gebied landschappelijk zeer waardevol.

5.4.7. De Buitenmoeren

Tussen het Ringslot en de Bergenvaart (tot Bulskamp) en de weg tussen Bulskamp en Adinkerke liggen de zogenaamde Buitenmoeren. Deze oude polderweg volgt de topografie en ligt op een met zand opgevulde getijdengeul. De Bergenvaart is in deze getijdengeul uitgegraven. Het veengebied rond de (Binnen)Moeren werd in de loop van de 13de eeuw ontgonnen. De veenexploitatie leidde niet alleen tot de aanleg van een aantal waterlopen, maar stimuleerde ook de groei van een aantal dorpen. Bulskamp, gelegen aan het kruispunt van de Nieuwe gracht, Bergenvaart en de Steengracht is hiervan een duidelijk voorbeeld. Het gedroogde veen werd eveneens via landwegen vervoerd. De nog bestaande Turfweg, vormde de verbinding tussen de Augustijnerabdij van Eversam te Stavele en zijn veenderijen aan de zuidrand van De Moeren.

Het landgebruik (o.a. wegen, afwatering en percelering), gestructureerd door het Ringslot, vertoont een radiaal patroon (foto 97). De wegen, sloten en grachten lopen loodrecht of parallel aan het Ringslot. Langs wegen en grotere afwateringskanalen staan veelal bomenrijen die deze structuren accentueren. Het gebied bestaat in hoofdzaak uit een afwisseling van akkers en weilanden. De Buitenmoeren kennen verspreide bebouwing met vooral landbouwbedrijven, waarvan een aantal 18de hoeves (foto 98).

Het Moerhof in de noordelijke rand van de Buitenmoeren verwijst samen met Groot Moerhof in de Moeren, respectievelijke uithoven van de Duinenabdij van Koksijde en de Sint-Niklaasabdij van Veurne, naar de vroegere turfwinning

Doorgaans is de architectuur van de moderne landbouwbedrijven storend in het landschap.

Kenmerkend in het landschap zijn tevens de bruggetjes en de kapelletjes.

5.4.8. Overgangsgebied naar het plateau van Izenberge

Situering en historiek

Ten zuiden van de Bergenvaart ligt het een overgangsgebied naar het plateau van Izenberge met een overgangszone van zandige geulgronden, naar zware poelgronden, lemige zandgronden en zandige leemgronden in correlatie met de respectievelijke hoogteligging.

Het plateau van Izenberge is een verhevenheid van de Ieperiaanse klei, die gedurende de laatste ijstijd (Weichsel-glaciaal) bedekt geraakte met zandlemig materiaal. Dankzij de zandlemige bodem en de hogere topografische ligging (dus een betere afwatering) vormde het een uitstekend landbouwgebied dat reeds in de vroege middeleeuwen ontgonnen werd. Het wegenpatroon getuigt van de vroegere ontginningsstrategie. Het is enerzijds noord-zuid, oost-west gericht anderzijds noordwest-zuidoost, noordoost-zuidwest. Van de Frankische landname getuigen de toponiemen op – hem en- inaghem (b.v. Wulveringem, Vinkem, Alveringem...). Hun landschappelijke inplanting is opmerkelijk. De meeste kernen zijn gelegen op de rand van het overstromingsgebied, met een opvallende concentratie op de noordrand van het Plateau van Izenberge.

Vroeger had het landbouwgebied een gesloten karakter door de aanwezigheid van perceelrandbegroeiing (hagen, knotbomen...). Dit bocagelandschap is, in tegenstelling tot Frans-Vlaanderen, hier nu grotendeels verdwenen. De verspreide hoeves met aansluitende huisweiden zijn nog gaaf en herkenbaar in het landschap. Sommige weilanden hebben nog perceelrandbegroeiing bestaande uit knotbomen en houtkanten; een zeer gaaf voorbeeld zijn de weilanden rond de "Kleine Hoek van 't Moertje". Relicten zijn verder ondermeer nog aanwezig tussen Elzentap en het dorp van Houtem en langs de Sacramentstraat (foto nrs 86, 87) en de westzijde van het dorp (foto nr 83). Ook solitaire bomen benadrukken de perceelsstructuur.

Bewoningsgeschiedenis en typologie van het bouwkundig erfgoed

De overgangszone wordt gekenmerkt door een hoge dichtheid aan bouwkundig erfgoed bestaande uit dorpen en gehuchten, kerken met pastorie, kasteel, kasteelhoeven, herenhoeven, omwalde hoeven, herbergen, woningen en kapellen.

De dorpskernen van Houtem, Wulveringem en Vinkem zijn opvallende structuurbepalende eenheden (Houtem, foto nrs 82, 85). Ze hebben een gaaf uitzicht en vinden hun oorsprong in middeleeuwse kernen. De eerste vermeldingen gaan respectievelijk terug tot 1187 (Houthem), 1128 (Wulfringhem en Veinghem).

De dorpskernen van Vinkem en Wulveringem, gedomineerd door hun kerk respectievelijk kerk en kasteel, geraakten in de loop van de 19de en 20ste eeuw met elkaar vergroeid. Door middel van lintbebouwing aan een deels gekasseide verbindingsweg (Gouden-Hoofdstraat, foto 101). De bebouwing in deze dorpskernen is kleinschalig en bestaat ondermeer uit typische arbeidershuisjes, enkele hoeven en soms een herenhuis (Gouden-hoofdstraat –Wulveringem). (foto 100)

De I-vormige dorpskom van Houtem wordt gedomineerd door de gotische bakstenen kerk met omringend kerkhof afgezoomd met bomen (foto nrs 88 en 89), de pastorie ten zuiden hiervan, een 19de eeuwse hoeve ten westen, naast burgerhuizen met lijstgevels, en enigszins storend 20ste eeuws schoolgebouw ten noorden. Lintbebouwing uit de 19de en 20ste eeuw sluit in de onmiddellijke omgeving hierop aan. Hier zijn tevens kleine concentraties van voornamelijk recent aangepaste 19de eeuwse arbeiderswoningen aanwezig. Daarnaast zijn er de landelijke wijken bv. de Schipperiehoek, Dodeman Hoek, Goemoet Hoek, Elzentap, Klein 't Moertje en de Westmoerhoek (foto 99).

Verder ook de aanwezigheid van verspreide hoevebouw.

De religieuze architectuur bestaat in elk van deze dorpen uit monumentale doch sobere kerken, die soms teruggaat op een romaanse constructie (Wulveringem), die was opgetrokken in ijzerzandsteen. De huidige kerkgebouwen zijn gotisch (Houtem) of laat-gotisch en beantwoorden aan het schema van een hallekerk met drie beuken. Zij beschikken meestal over een westelijke of kruisingstoren met een bakstenen spitsbekroning. Voornamelijk de architectonische versieringen illustreren de regionale baksteengotiek: de rond-, korf-, Tudor-, of spitsbogige casementen zijn soms verrijkt met laat gotisch traceerwerk (Houtem, Vinkem). De kerken zijn vaak omgeven door een met bomen omzoomd kerkhof (zie levend erfgoed).

Bij de kerken horen ook de pastorieën, doorgaans daterend uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Zij beantwoorden aan het basispatroon van een dubbelhuis op rechthoekige plattegrond, soms gemarkeerd door twee lagere vleugels. Zowel te Wulveringem, Vinkem en Houtem zijn ze omgeven door een vroegere omwalling met een toegangsbruggetje. De pastorie van Houtem deed voorheen dienst als refugium van de Veurnse Sint-Niklaasabdij (1144). Het werd in 1588 verwoest door de Fransen en in de 17de eeuw wederopgebouwd.

Een ander opvallend landschapselement is het kasteel van Beauvoorde met omgevend park. Het werd in dezelfde tijd van de Romaanse kerk gebouwd (1100). Ze vormden samen de kern van het dorp. Het volgde de normale evolutie van burcht naar residentieel landhuis. In 1573 werd de naam Beauvoorde geïntroduceerd, naar analogie met een landgoed in het grensgebied met Noord-Frankrijk van de toenmalige eigenaar hoogbaljuw Jacob de Bryarde. Het huidige omwalde kasteel dateert uit het eerste kwart van de 17de eeuw. Het werd opgetrokken in regionale Vlaamse renaissancestijl. Het kasteel bleef eigendom van de familie de Bryarde tot 1838. Na een periode van verval kwam het kasteel in 1875 in bezit van jonker Arthur Merghelynck (1853-1908). Hij restaureerde het gebouw en liet het Frans-Engels kasteelpark aanleggen. Merghelynck bleef kinderloos en schonk het kasteel in 1902 aan de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Sinds 1998 beheert Erfgoed Vlaanderen het domein dat opengesteld is voor het grote publiek.

De huizen in de dorpskernen van Houtem, Wulveringem en Vinkem zijn meestal kleinschalig en dateren uit de 19de of 20ste eeuw. Het zijn eenvoudige bakstenen constructies van één of twee bouwlagen onder pannen zadeldaken. Sommige woningen zijn met een dakkapel uitgerust. Soms zijn de gevels gecementeerd. In enkele gevallen is een opkamer aanwezig. Verschillende van deze woningen waren vroeger herberg. De bouwstijl van de huizen in Houtem stemt overeen met die van de wijk 't Zwaantje nl. rijwoningen van één- of twee bouwlagen met lijstgevels (foto nr 93). De recente bebouwing is architecturaal van weinig belang.

Het gehucht 't Zwaantje situeert zich langs een bocht van de Bergenvaart en is ontstaan als handelsnederzetting aan het kanaal Veurne – St-Winoksbergen. De gebouwen bestaan uit arbeiderswoningen, voormalige herbergen en kleine hoeven die zonder enige uitzondering allemaal bestaan uit maximaal twee bouwlagen onder een zadeldak. Door de witgekalkte gevels afgewisseld met andere zachte kleuren vormt dit straatgehucht een blikvanger in het open landschap. Achter deze huisjes ligt een waardevol weilandcomplex.

Onder de hoeven kunnen verschillende typen onderscheiden worden. De meest markante hoeven zijn de heren- en de kasteelhoeven bijvoorbeeld het Blauwhuis en de Torreelen te Vinkem. Zij overstijgen door hun originele vormgeving de doorsnee-hoeve. Ook de onmiddellijke omgeving van deze herenhoeven weerspiegelt hun belangrijkheid: soms is er een drievoudige omwalling (de Torreelen) of komt de monumentaliteit tot uiting in het sober bakstenen volume (het Blauwhuis).

De doorsnee-hoeven bestaan echter uit losse bestanddelen van één bouwlaag onder pannen zadeldaken, geschikt rondom een rechthoekig erf met boerenhuis (vaak Vlaamse renaissance) ongeveer ten noorden. De stal- en de schuurvleugel staan links en rechts van, en loodrecht ingeplant op het boerenhuis. Een alleenstaand bakhuis bevond zich vaak op het erf of achter het boerenhuis. De meeste erven waren begraasd en hadden met bakstenen verharde looppaden en stoepen rondom de hoevegebouwen. Een conisch hondenhek markeerde soms het centrale erfgedeelte en ook de vaalt bevond zich meestal in het midden van of voor de stallingen.

Typisch voor de overgangszone is de sporadisch bewaarde vakwerkbouw met lemen vullingen. Hout (eik en olm) wordt courant aangetroffen in de schuurbouw van stijl- en regelwerk met horizontale plankenbeschietsing.

De oorspronkelijke strobedekking werd ondertussen door pannen vervangen. Het erf van de hoeven en de aanpalende huisweiden waren oorspronkelijk vaak met hagen en of bomenrijen omgeven. Hiervan resteren nog slechts enkele relictten (zie levend erfgoed). Sommigen waren ook omweld.

6. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden

Het hierna vermelde bouwkundige, watergebonden, militair en levend erfgoed en kenmerkende zichten, tevens ook locatie voor foto-opnamen (kaart 3) zijn aangeduid op kaart 2

1° Het strand tussen De Panne en de Frans-Belgische grens

- a) Zeer open landschap met typische geomorfologische kenmerken, zoals zwinnen en muiën, geen infrastructuurwerken op het strand (foto nrs 17 en 18)
- b) Natuurlijk karakter door actieve geomorfologische processen (eolisch en marien) en door visueel relatief ongestoorde strand-duinovergang voorbij het Vissersdorp tot Bray-Dunes (Frankrijk) (foto nr 13),
- c) In het kader van een natuurontwikkelingsproject werd een sluffer gerealiseerd in de zeeleep (foto nr 19 en 20).

2° Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek

- a) Meest gaaf gebleven zeeduinlandschap van de Vlaamse kust, bestaande uit verschillende deellandschappen met een zeer uiteenlopende ouderdom, vorm en begroeiing (voorduinen, de noordelijke pannengordel, het centraal wandelduin, de zuidelijke pannengordel en de binnenduinen),
- b) Samen met de Franse duinen van Le Perroquet 780 ha veruit het grootste, aaneengesloten grensoverschrijdende duingebied,
- c) Het dynamisch proces van duinvorming is er in de verschillende stadia van ontwikkeling waar te nemen (foto nrs 8, 11, 13, 32)
- d) Het wandelduin is een uniek geomorfologisch fenomeen langs de gehele kustvlakte van de zuidelijke Noordzee. Hoge visueel-esthetische en geomorfologische waarde (foto nr 1),
- e) Duingebied met hoge graad van biodiversiteit. De uitgestrektheid biedt mogelijkheden tot het verder optimaliseren ervan,
- f) Calmeynbos is resultaat van uniek hooghout-bebossingsproject vanaf 1902-1903 met verschillende soorten loofbomen, in tegenstelling tot andere duingebieden waar vooral met naaldbomen werd bebost (De Haan, Zwinduinen). De rechtlijnige paden getuigen van het systematisch bebossingspatroon. Biodiversiteit antropogeen beïnvloed.
- g) Topografische ligging van het duinenmassief biedt gave vergezichten in noordwestelijke en noordoostelijke richting i.e. over het gehele duinlandschap richting Bray dunes (foto nr 6 en 7) en De Panne (foto nr 8). Ook vergezichten in tegengestelde richting naar de polder van Adinkerke (foto nrs 28) en Adinkerke-Veurne (foto nr 51 en 52) en de Oude duinen van Ghyvelde-Adinkerke. Ook veel zichtpunten binnen de grenzen van het duinengebied,
- h) De Jonge duinen zijn gedeeltelijk gevormd boven de zogenaamde 'Oude duinen van de Panne'. Dit gebied was al vrij vroeg bewoond: sporen uit Late IJzertijd, de Romeinse periode en van vroegmiddeleeuwse nederzetting, inclusief grafveld en 12de-eeuwse nederzetting op de binnenduinrand. Later sporen van landbouwactiviteit (duinakkertjes en weiland in de duinen) en poging om het overstuiven van de polders te voorkomen door aanplant van bomen en struiken op de zuidelijke duinrand.
- i) Erfgoed:
 - Archeologisch erfgoed: Westhoekreservaat: Romeins kamp

3° Polder van Adinkerke

- a) Overwegend open landbouwgebied, met grote percelen akkerland. In het westen sterk versneden en tevens gestructureerd door west-oost verlopende infrastructuur (waterlopen, wegen en spoorweg) en bebouwing in de duin-polderovergangszone (foto nr 26, 27, 28).
- b) Belangrijke landschapsecologische schakel tussen de Oude duinen van Ghyvelde-Adinkerke en het Jonge duingebied van De Panne,
- c) Zeer gave duin-polderovergang ter hoogte van Oosthoekduinen. Groot potentieel tot herstel van de natuurwaarden (basenrijk, achterduins moeras). Elders is duin-polderovergang fysisch verstoord door woningbouw en infrastructuur (wegen, spoorweg). Het Langgeleed zorgt voor een drainerende werking (foto nr 34 en 37).

- d) Gave duin-polder overgang nabij Cabourduinen, duidelijk herkenbaar in het landschap door de bewaard gebleven percelering, het grondgebruik en het voorkomen van de kleinschalige bebouwing. op de fysische grens tussen polder- en duinen.
- e) Lintbebouwing langs de Duinhoekstraat (duin-polderovergang) en een landgrensoverschrijdend gehucht met horeca en winkels. Uitdeinende lintbebouwing langs het kanaal, elders lage bebouwingsdichtheid en verspreid voorkomen van landbouw-bedrijven
- f) Erfgoed :

Bouwkundig erfgoed

Hoeves:

- De Pannelaan nr. 95. Z.g. ."Noordgasthuis" of .-- Gasthuishofstede
- Noordhoekstraat nr. 5 Hoeve z.g. .De Zwarte Noend".
- Smekaerstraat 33, 35, 37 (foto nr 40 en 41)
- Duinhoekstraat 138 hoevetje " 't Craceelhof"
- Langgeleedstraat nr. 1 Home "Kindervreugde" (foto nr 42 en 44)
- Veldstraat nr 101

Militair erfgoed

- Bunker WO-II (nu vleermuizenreservaat), Langgeleedstraat , overzijds nr.1 naast spoorweg
- Militaire begraafplaats ten zuiden van Calmeynbos
- Vaag herkenbare restanten spoorwegcomplex ten zuidoosten van Zwarte hoek. Militaire veldspoorweg dd. WO-I (1915).

Waterbouwkundig erfgoed

- Langgeleed
- Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort (17de eeuw), deed dienst als verbindingsweg tussen beide steden en Veurne
- Twee schuiven op het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort (vak Adinkerke-Franse grens)
- Hevel – 1935, aangelegd door IWVA voor drinkwatertransport vanuit de Cabourduinen.

Archeologisch erfgoed

- Archeologische site duin-polderovergang Oosthoek-Langgeleed

Levend erfgoed:

autochtone bomen en struiken in kleine landschapselementen : zeer typisch zijn de olmenbosje op de binnenduinrand en hier mee samengaand de olmenhagen rond de vaak oude (hoeve-/visser)woningen. Vaak is het voorkomen van Sering een bijkomend cultuurhistorische toevoeging:

- Duinhoekstraat, olmenhaag voor café 'Au val d'Or'.(1)
- Duinhoekstraat (Oude duinhoekstraat), perceelsgrensbeplanting, tussen akker en weg. (2)
- Oosthoek, houtkant op binnenduinrand met opmerkelijk hakhoutstoven van Fladderiep, langs het Artiestedenpad, van kerkhof tot Sportlaan (3).
- Oosthoek, olmenbosje aan de Sportlaan-Artiestedenpad, in het verlengde van de houtkant hierboven beschreven (4)
- Maerestraat, hoek met Duinkerke Keiweg, houtkant van olm op akkerrand (5)
- Veldstraat, noordelijke binnenduinrand, olmenhaag rond huisweide van hoeve 't Leeghe en tuin van restaurant 't Cabourke (6)
- Veldstraat, noordelijke binnenduinrand, olmenhaag rond huisweide van hoeve 'Ter Olme'.(7)

4° De Cabourduinen en het Garzebekeveld

- a) Het zijn één van zeldzame en unieke Binnenduinen van ons land, die tevens doorlopen op Frans grondgebied als 'Dunes Fossiles de Ghyvelde'. Beide terreinen worden als natuurgebied beheerd.
- b) Door de lange ontwikkelingstijd is de bodem van het duingebied op de meeste plaatsen sterk ontkalkt. Samen met de duinen van de Schuddebeurze (Lombardsijde), Nieuwpoort en d'Heye (Bredene) zijn dit de enige duingebieden langs de Vlaamse kust waar dit het geval is. De resulterende vegetaties zijn om dezelfde redenen zeldzaam: zeer korstmossenrijke mosduinen en zure (duin)struisgraslanden met hier en daar relictten van kalkrijke, droge duingraslanden (foto nr 61 en 62).
- c) Historische en archeologische waarden : omwille van de natuurlijke hogere ligging dan het omgevende kustgebied gaan de sporen van menselijke activiteit terug tot de IJzertijd (pollenaanalyse), met opeenvolgende occupaties in de Merovingische en Karolingische periode (cfr. vondsten van aardenwerk, vooral ook op Frans grondgebied).
- d) Cabourduinen en Garzebekeveld deden vanaf de 12de eeuw lange tijd dienst als konijnenwarande, ook nog enkele restanten van afgezande en omwalde akkertjes en relictten van walbegroeiing.
- e) Sterke antropogene invloed op het einde van de 19de en vooral in de 20ste eeuw in de Cabourduinen (bouw van het kasteel, belangrijke militaire positie in WO I en II, waterwinning) (foto nr 60 en 61)
- f) Erfgoed :

Bouwkundig erfgoed :

Militair erfgoed

- Veldbatterij Adinkerke: vrij intact geheel van geschutsbunkers, commandobunker, granaatwerpstelling, loopgraven... (foto nr 60 en 61)
- Restanten WO-1: loopgraven, bunkers, locaties veldhospitaal...

Industrieel archeologisch

- Gebouwen en (grotendeels ondergrondse) infrastructuur voor de drinkwaterwinning (waterleidingen, pompputten en inspectiewegen- en putten)

Bouwkunig erfgoed

Kasteel :

- Ruïne van het kasteel en bijhorend park: kelderruïne, ruïne conciërgewoning, park met stinseplanten, walgracht

Hoeven :

- Hoeve: Cabourgweg nr.1,
- Hoevetje :Moeresteenweg nr. 143-145

Burgerwoning :

- Maerestraat nr 3, arbeidershuisje met duivenhok

Levend erfgoed

- Cabourweg, olmenbosje, (*Viola odoratae-Ulmetum*) op de zuidelijke binnenduinrand van de Cabourduinen (8)
- Cabourweg, hoek met Moeresteenweg, olmenhaag rond de tuin van het hoekhuis (9).

- g) Overgang naar de Moeren is fysisch onderbroken door het tracé van de A18.
- h) Hier en daar doorkijk richting de Moeren en het plateau van Izenberge. Bij helder weer reikend tot de Westvlaamse en Noordfranse getuigeheuvelds (Rodeberg-Zwarteberg-Kasselberg).

6° De Moeren

- a) Enigszins afwijkende Quartaire ontstaansgeschiedenis in vergelijking tot andere delen van de westelijke kustvlakte (cfr permanent wadgebied en later uitgestrekte, bevaarbare waterplas versus overwegend veengebied) en gekenmerkt door uitgesproken lage ligging onder zeeniveau bij laagwaterstand.
- b) Samen met de Meetkerkse moeren de enige droogmakerij van in de kustpolders (eerste drooglegging-1626), dambordvormig ontginningspatroon en bijhorende bemalingsinfrastructuur (o.a. Ringslot + molens) goed bewaard gebleven en zeer herkenbaar in landschap door het voorkomen van bomenrijen langs de ontginningswegen. Strak geometrisch patroon van grachten en sloten, die de perceels- en wegenstructuur bepalen. Ondermeer (foto nrs 66, 67, 69, 71, 90)
- c) Opvallend wijdmazig coulissenlandschap door de belijning van de bomenrijen langs de ontginningswegen en de zeer verspreide bebouwing.
- d) Grote en aaneengesloten akkerlandcomplexen,
- e) Zeer lage bebouwingsdichtheid en aanwezigheid van klein en landelijk bouwkundig erfgoed dat verband houdt met de droogmaking en achtereenvolgens het in cultuur brengen van de Moeren. Langs de noordrand treft men kleinschaligere percelering aan met verspreid voorkomende graspercelen, welke verwijzen naar de middeleeuwse veenontginning gestuurd door het "t Groot Moerhof", uithof van de Duinenabdij van Koksijde.
- f) De bebouwing van De Moeren wordt gekenmerkt door de historiserende wederopbouwarchitectuur van kort na de tweede wereldoorlog. Het is het meest kenmerkende aspect van de landelijke bewoning in de Moeren. Het zijn kleine woningen, bestaande uit één bouwlaag met pannendak, aanwending van zijtuitgevels met sierkrul onder kroonlijst, witgeschilderd of -gekalkt, boogvormige voordeur met rode bakstenen omlijsting rode bakstenen strikken boven de ramen, beluikt. Deze worden hierna verder beschreven onder typologie van voormalige noodwoning.
- g) Erfgoed:

Bouwkundig erfgoed

Hoeves :

- Ringslotstraat nr. 1
- Ringslotstraat nr. 8. Z.g. .Groot Moerhof
- Kasteellaan nr.4 Kasteelhoeve Sint-Flora
- Kosterstraat nr.2 (St. Léon) , nr.3 (Hofleen 1620) en nr. 4 (St.Antoine)
- Noordmoerstraat nr. 6 (St.Julie)
- Moerkerkestraat nr 2, nr 3 en nr 4, " 't Moerland"

Noodwoningen :

- Debarkestraat nr. 9, nr. 2 , nr.5 (St.Gonzalve) en nr.6 (St. Jozef)
- Middenweg nr7 en nr.8
- Noordmoerstraat nr.5,nr 7,nr 8,nr 9, nr 10, nr 12, nr 13 en nr 15
- Moerkerkestraat nr 1, nr 5, nr 6, nr 7 en nr 9

Waterbouwkundig erfgoed (geordend van noordwest naar oost en zuid)

- Ringslot aangelegd voor de opvang en afvoer van het opgepompte water uit de Moeren (1626).
- Brug over Ringslot, nabij Speievaart
- Brug over Ringslot: nabij Sint-Amelia:
- Schuif op Annekensleed (bij Ringslot):
- Brug over Ringslot: in de buurt van hoeve Sint-Marie:
- Schuif op het Bernardsleed-Ringslot,
- Debarkestraat zn.nr. Sint Karelsmolen en molenaarshuis
- Pompstation: (midden 19de eeuw) bij de Sint-Karelsmolen

- Debarkestraat zn.nr.Sint-Gustaafmolen:en Molenaarhuis
- Sint-Gustaafmolen: Schuif: Afwateringsschuif op de Nieuwe gracht (1ste helft 19de eeuw).
- Molen ten zuiden van Hoeve Sint-Louis:
- Brug over Ringslot..
- Brug op de Middelstraat,
- Molen, thans pompstation de Seine (foto nr 80)
- Wachtersgebouw pompstation:
- Molen thans pompstation
- Brug over het Ringslot:ten zuiden van Hoeve Sint-Klara.

7° De Buitenmoeren

- a) In tegenstelling tot de Moeren, voormalig veengebied dat in de loop van de 13de eeuw werd ontgonnen. De smalle strookvormige percelering die hiervan het gevolg was, is verdwenen door de schaalvergroting in de landbouw (o.a. ruilverkaveling),
- b) Het landgebruik (o.a. wegen, afwatering en percelering) wordt gestructureerd door het Ringslot, dat zorgt voor de afwatering via grachten en sloten, en vertoont hierdoor een radiaal patroon. De wegen, sloten en grachten lopen loodrecht of parallel aan het Ringslot.
- c) Oostgrens van het gebied is oude polderweg, gelegen op voormalige kreekkrug
- d) Bestaat uit een afwisseling van akkers en weilanden
- e) Er is vooral verspreide bebouwing van in hoofdzaak landbouwbedrijven. De architectuur van de moderne landbouwbedrijven is veelal visueel storend,
- f) Erfgoed:

Bouwkundig erfgoed :

Hoeves:

- Kromfortstraat nr. 25.Adinkerke z.g. .Groot Moerhof"
- Bewesterpoort 3 Veurne (Bulskamp) z.g. "'t Groot Zwaanhof"
- Bewesterpoort 17 Veurne (Bulskamp) z.g. "Klein Zwaanhof"
- Cromfortstraat 13 Veurne (Bulskamp)) z.g. "Drie Hofsteden"
- Valkenstraat z.nr. Veurne (Bulskamp)

Waterbouwkundig erfgoed

Op en langs de Bergenvaart (L30027) (van zuidwest naar noordoost) :

- Schachtsbrug:
- Brug bij bemalingsstation:
- Bemalingsstation met schuif:
- Vanheebrug
- Gemetenbrug:
- Steenbakkerijbrug:
- Brug (Cambierbrug
- Brug voorheen veer 'Passage de Draeye Plank' (cfr.. Van der Maelen (1850))
- Perenbrug:
- Houtemsluis
- Baldenbrug:
- Sohiersbrug
- Brug op de Karreweg over de Bergenvaart:.
- Schuif en voormalige brug op de Krommegracht
- Brug over de Bergenvaart
- Valkenbrug
- Monding Steengracht
- Pompstation op de Nieuwe gracht
- Bulskampbrug

8° Het overgangsgebied naar het Plateau van Izenberge

- a) De onregelmatige kleinschalige percelering verwijst naar een ongeorganiseerde individuele vroeg middeleeuwse ontginning in relatie tot de bodemkundige gesteldheid en het reliëf.
- b) In oorsprong bocagelandschap, vandaar ook de naam "Houtland". Nu nog slechts relictten van perceelsrandbegroeiing bestaande uit solitaire hoogstammigen, knotbomen, meidoornhagen en gemengde houtkanten, meer en meer ook open zones door het verdwijnen van de perceelsrandbegroeiing (foto nrs 81, 82, 83, 85, 86, 87)
- c) Het wegenpatroon getuigt van de vroegmiddeleeuwse ontginning van het gebied
- d) De oude bewoningsgeschiedenis wordt gereflecteerd in de grote rijkdom aan bouwkundig erfgoed die nu nog aanwezig is. Dit erfgoed is vooral geconcentreerd in de nog gave dorpskernen die gedomineerd worden door een gotische of laat-gotische bakstenen kerk(toren) (foto nr 88 en 89 –Houtem).
- e) Herkenbare elementen van de embryonale dorpsgenese zijn bijvoorbeeld de samenhang tussen kerk + pastorie (Houtem), kerk + kasteel+pastorie (Wulveringem) , kerk+pastorie (Vinkem) en de herenboerderijen in de onmiddellijke omgeving hiervan.
- f) De bewoning is vooral geconcentreerd in de dorpskernen, in de nabijheid van de landgrens zijn de woningen gegroepeerd in gehuchten. Elders vooral verspreide hoeves met vaak nog huisweiden. Hogere dichtheid dan de aangrenzende Moeren.
- g) Erfgoed:

Bouwkundig erfgoed :

Kasteel:

- Kasteel van Beauvoorde, regionale Vlaams-renaissancestijl, Wulveringemstraat Veurne (Wulveringem)

Kerk:

- Parochiekerk O.-L.-Vrouw-Hemelvaart, gotische hallekerk, Kerkhoek Z.nr. Veurne (Houtem)
- Vml. parochiekerk St.-Audoornus, laat-gotische kerk Vinkemstraat Z.nr. Veurne (Vinkem)
- Parochiekerk O.-L.-Vrouw-Hemelvaart, laat-gotisch Wulveringemstraat Z.nr. Veurne (Wulveringem)

Kapel:

- Wegkapel 1925, O.-L.-Vr. Troost in Nood Kwadestraat Z.nr. Veurne (Wulveringem)

Pastorie-kapelanie:

- Pastorie, Vlaamse renaissancestijl, Kerkhoek 4, Veurne (Houtem)
- Vml. kapelanie, thans conciërgewoning kasteel Beauvoorde Kasteeldreef 1 Veurne (Wulveringem)
- Pastorie, dubbelhuis Wulveringemstraat 3, Veurne (Wulveringem)

Woningen :

- Huis, Dorpsstraat 14, Veurne (Houtem)
- Huis met winkelpui, Dorpsstraat 16, Veurne (Houtem)
- Hoekhuis, Dorpsstraat 27, Veurne (Houtem)
- Hoekhuis, enkelhuis XIXB, Dorpsstraat 36, Veurne (Houtem)
- Dubbelhuis XIX, Dorpsstraat 41, Veurne (Houtem)
- Enkelhuis, Dorpsstraat 43, Veurne (Houtem)
- Breedhuis met winkelpui, Dorpsstraat 43, Veurne (Houtem)
- Dubbelhuis, jaarankers 1836, Dorpsstraat 45, Veurne (Houtem)
- Rijhuizen onder zadeldaken, Dorpsstraat 47, 49, 51; Veurne (Houtem)

- Arbeiderswoningen, Fort 6, 7; Veurne (Houtem)
- Hoekhuis dubbelhuis kern 1769, Kerkhoek 1, Veurne (Houtem)
- Breedhuis, Kerkhoek 2 Veurne (Houtem)
- Dubbelhuis 1876, Kerkhoek 5 Veurne (Houtem)
- Enkelhuis XIXA, Dorpsstraat 8 Veurne (Houtem)
- Gebouwencomplex, z.g. "Oostmolenhuis", Moeresteenweg Veurne (Houtem)
- Arbeiderswoningen Sacramentstraat 59, 61, 63 Veurne (Houtem)
- Boerenarbeidershuisje, Sikkelstraat 4 Veurne (Houtem)
- Z.g. "'t Scheurvliet", dubbelhuis Vinkemstraat 22 Veurne (Vinkem)
- Boerenarbeidershuisjes, Zomerweg 1, 2, 3 Veurne (Vinkem)
- Arbeidershuizen, Gouden Hoofdstraat 14, 14 A (met jaarankers 1881) Veurne (Wulveringem)
- Eenheidsbebouwing huizen XIX d Gouden-Hoofdstraat 18, -Veurne (Wulveringem)
- Boerenburgerhuis dubbelhuistype, Gouden-Hoofdstraat 18 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis, Gouden-Hoofdstraat 20, Veurne (Wulveringem)
- Arbeiderswoning en vml. smidse, breedhuizen, nr. 2, Gouden-Hoofdstraat 22, 24 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis, Gouden-Hoofdstraat 26 Veurne (Wulveringem)
- woning, Gouden Hoofdstraat 48 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuizen 1866 Gouden-Hoofdstraat 50, 52 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuizen XIX B, jaarsteen 1866 Gouden-Hoofdstraat 56, 58 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis, XIX d Gouden-Hoofdstraat 60 Veurne (Wulveringem)
- Herenhuis en achtergebouwen, vml. Notariswoning Gouden-Hoofdstraat 62-64 Veurne (Wulveringem)
- Ommuring Kasteeldomein, Kasteeldreef 1 Veurne (Wulveringem)
- Z.g. "In de Kasteeldreef", breedhuis, Kasteeldreef 2 Veurne (Wulveringem)
- Tweewoonst, Wulveringemstraat 1 Veurne (Wulveringem)
- Dubbelhuis 1869 Wulveringemstraat 6 Veurne (Wulveringem)
- Arbeidershuizen : Wulveringemstraat 17, 20, znr., 23, 35 en 46 Veurne (Wulveringem)
- Arbeiderswoning, vml. tuinierswoning kasteel Beauvoorde, Wulveringemstraat 12 Veurne (Wulveringem)
- 19de eeuwse woningen, Wulveringemstraat 22, 31 en znr.,
- Burgerhuizen, Wulveringemstraat 13-15 Veurne (Wulveringem)
- Gemeenteschool, Wulveringemstraat 14 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis met dwarsschuur, z.g. "In 't hof van commerce" Wulveringemstraat 16 Veurne (Wulveringem)
- . Hoekhuis, diephuis, Wulveringemstraat 21 Veurne (Wulveringem)
- Hoekhuis, breedhuis, Wulveringemstraat 27 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis, Wulveringemstraat 29 Veurne (Wulveringem)
- XIX-arbeiderswoning, breedhuis, Wulveringemstraat 34 Veurne (Wulveringem)
- Arbeidershuisjes, breedhuizen Wulveringemstraat 36, 38 Veurne (Wulveringem)
- Z.g. "Driekoningen", 1598, vml. herberg, dubbelhuis, Wulveringemstraat 40 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuis, Wulveringemstraat 42 Veurne (Wulveringem)
- Arbeidershuisjes, Zwaantje 6, 7 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuizen, XIXA, Zwaantje 10, 11 Veurne (Wulveringem)
- Breedhuizen, Westmolenstraat 7, 8 Veurne (Houtem)
- Huizen, Kwadestraat 1-15 Veurne (Vinkem)
- Burgerhuis, Kwadestraat 16 Veurne (Wulveringem)

Hoeven:

- Hoevegebouwen, boerenhuis 1857, Driekoningenstraat 1, Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Driekoningenstraat 2, Veurne (Houtem)
- Buitenverblijf, vml. boerenarbeidershuisje en bakhuis, Elzentapstraat 5, Veurne (Houtem)
- Boerenarbeidershuisje, Fort Z.nr., Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, boerenhuis 1815, Doornstraat 6, Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, jaartal 1823, Goemoetestraat 3, Veurne (Houtem)

- Hoevegebouwen, Grayaertstraat 3 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Grayaertstraat 4 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Heidenstraat 1 Veurne (Houtem)
- Stalgebouw, Heidenstraat 1 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, boerenhuis 1863, Hondskootebaan 11 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, boerenhuis 1829, Hondskootebaan 14 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, Hondskootebaan 15 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, z.g. "Eikenbrand", Houtemstraat 24 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, z.g. "Ten Avondlande", Houtemstraat 25 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Jagersstraat 2 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, Kerkhoek 7 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Ketseweg 1 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Moeresteenweg 18 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Molenstraat 6 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, Oostmoerstraat 3 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, Reningheersdijkstraat Z.nr.Veurne (Houtem)
- Z.g. "Klangeveurst", "Langheveust", hoevegebouwen, Reningheersdijkstraat 8 Veurne (Houtem)
- Hoeve losse bestanddelen, Schipperiestraat 12 Veurne (Houtem)
- Z.g. "Die Blauwlandouwe", hoevegebouwen, boerenhuis, Sikkelsestraat 1 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, boerenhuis 1779, schuur met inscriptie, Sikkelsestraat 2 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, z.g. "Landmanshoeve", woonhuis 1865, Sikkelsestraat 3 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Sikkelsestraat 7 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, Westmoerstraat 1 Veurne (Houtem)
- Hoevegebouwen, z.g. "'t Oud Lindenhof", Blauwhuisstraat 1 Veurne (Vinkem)
- Herenhoeve, z.g. "Blauwhuis", 1558 Blauwhuisstraat 3 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, Blauwhuisstraat 5 Veurne (Vinkem)
- Dorpshoeve, Gouden-Hoofdstraat 16 en 41 Veurne (Vinkem)
- Hoevetje, Gouden-Hoofdstraat 70 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, Gouden-Hoofdstraat 72 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, thans buitenverblijf, Houtemstraat 29 Veurne (Vinkem)
- Hoeve, Gouden Hoofdstraat 33 Veurne (Wulveringem)
- Z.g. "Torreelen", hoevegebouwen 1640, vml. Leenhof, Houtemstraat 30 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, Izenbergestraat 4 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, boerenhuis 1779, Joe Englishstraat 2 Veurne (Vinkem)
- Z.g. "Hooiweghoeve", hoeve losse bestanddelen, Joe Englishstraat 7 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, z.g. "Schapenhof", Kwadestraat 25 Veurne (Vinkem)
- Z.g. "Kapelhof", hoevegebouwen, kapel 1947, Zomerweg 4 Veurne (Vinkem)
- Hoevegebouwen, jaartal 1839 op stalvleugel, Boonakkerstraat 3 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, jaartallen 1713 en 1782, Boonakkerstraat 4 Veurne (Wulveringem)
- Z.g. "Hof ter Daele", horecabedrijf, vml. hoeve, Boonakkerstraat 5 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen: boerenhuis kern XVIII, nieuwe loods, Boonakkerstraat 9 Veurne (Wulveringem)
- Boerenhuis, hoevegebouwen, Gouden-Hoofdstraat 6 Veurne (Wulveringem)
- Gesloten dorpshoeve, boerenhuis, Gouden-Hoofdstraat 42 Veurne (Wulveringem)
- Langsschuur, Gouden-Hoofdstraat (naast nr. 46) Veurne (Wulveringem)
- Boerenhuis van hoeve met losse bestanddelen, Groeneplaats 3 Veurne (Wulveringem)
- Boerenhuis en hoevegebouwen, Karreweg 2 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, z.g. "De Slove", Kwadestraat 26 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, Kwadestraat 31 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, z.g. "'t Swaenhof", Moerestraat 1 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, z.g. "Den Elzentap", Sikkelsestraat 9 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, Sikkelsestraat 10 Veurne (Wulveringem)

- Hoevegebouwen, z.g. "Ooievaarsnest", Sikkelsestraat 11 Veurne (Wulveringem)
- Semi-gesloten hoeve, boerenhuis en bijgebouwen, Zwaantje 2 Veurne (Wulveringem)
- Hoevetje met boerenhuis, Zwaantje 13 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, Zwaantje 18 Veurne (Wulveringem)
- Hoevegebouwen, Zwaantje 22 Veurne (Wulveringem)

Herbergen :

- Vml. herberg, breedhuis uit XIXB met winkelpui, Dorpsstraat 10 Veurne (Houtem)
- Vml. afspanning z.g. "Au rendez-vous des chasseurs, Hondshootebaan 10 Veurne (Houtem)
- Breedshuis, z.g. "In de doode mannen ", Houtemstraat 28 Veurne (Houtem)
- Z.g. "In de Wandeling. Estaminet", herberg, Houtemstraat 33, Veurne (Vinkem)
- Dubbelhuis, vml. Herberg, Gouden-Hoofdstraat 2 Veurne (Wulveringem)
- Vml. herberg "In de de meiboom", Wulveringemstraat 7 Veurne (Wulveringem)
- Vml. herberg "In Sint-Elloo", Gouden Hoofdstraat 43 Veurne (Wulveringem)
- Vml. herberg, boerenhuis en hoevegebouwen, Zwaantje 4 Veurne (Wulveringem)
- Z.g. "In het Gouden Hoofd Afspanning", enkelhuis, Gouden-Hoofdstraat 66 Veurne (Vinkem)
- Hoekhuis, breedhuis, vml. Herberg Zwaantje 19 Veurne (Wulveringem)

Molens:

- 19de eeuwse molenromp z.g. La Seine, Middenweg, Veurne-Houtem

Andere:

- Heldenkruis Joe English, Joe Englishstraat, Veurne (Vinkem)
- Gemeenteschool 1871, dubbelhuis, Vinkemstraat 13 Veurne (Vinkem)
- Gemeentehuis Beauvoorde, tevens school; dubbelhuis, Gouden-Hoofdstraat 28 Veurne (Wulveringem)

Levend erfgoed :

- Houtem, Sakramentstraat, oude meidoornhaag op een weiderand.(12) – foto nr 86 en 87)
- Houtem, Sikkelsestraat nr 6, nabij het toponiem Elzentap, meidoornhaag en geknotte Marilandica- en Zwarte populier (13)
- Houtem, voormalige hoeve 'Eikenbrand': geknotte Zomerlinde (14)
- Houtem, Landmanstraat knotbomen van de wilg *Salix x rubens Basfordiana*, - mandenmakerswilg (15).
- Houtem, Rond en op het kerkhof: veel Buxus- en Taxusbeplanting. (16)
- kerk van Wulveringem: c.160 gekandelaarde linden.(17) en twee mooie Hulsten (diameter 115 en 126 cm) (17).
- Kasteelpark van Beauvoorde (18)
- Gouden hoofdstraat, Wulveringem.(20). Verwilderde haag (21)

7. De waarden die tot de aanduiding aanleiding gegeven hebben

Natuurwetenschappelijke waarde

De ankerplaats heeft geologische, geomorfologische, bodemkundige en biologische en landschapsecologische waarden.

De ankerplaats bestaat uit een unieke sequentie van quasi ongestoord aan elkaar grenzende grote landschappelijke eenheden die representatief zijn voor de kustvlakte en de overgang naar de landschappen van Binnen-Vlaanderen: het strand, de Jonge duinen van de Panne (met de Westhoek-Krakeelduinen, Calmeynbos en de Oosthoek), het Oudland-poldergebied van Adinkerke, de Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke (Cabour-Garzebekeveld), de Moeren, de Buitenmoeren en het overgangsbied naar het plateau van Izenberge.

Het strand tussen de Panne en de Frans-Belgische grens is grotendeels vrij van infrastructuurwerken ; de getijdenwerking heeft er vrij spel. Hierdoor zijn op het strand allerhande geomorfologische patronen te zien: een afwisseling van strandruggen, zwinen en muiën. De duinvoet werd echter over quasi de gehele lengte met beton versterkt, behalve een tiental meter nabij de grens en verder op Frans grondgebied. Nabij het Vissersdorp werd de betonnen duinvoet op twee plaatsen over een twintigtal meter verwijderd voor het begeleid laten ontstaan van twee sluffers, waardoor zich in de voorduinen een grotere biodiversiteit had moeten ontwikkelen.

Het Jong duinlandschap van De Panne vormt het meest gaaf gebleven zeeduinlandschap van de Vlaamse kust. Door het natuurlijk karakter en de natuurlijke processen die er nog over een grote oppervlakte kunnen doorgaan, is dit landschap uniek in Vlaanderen en België.

De Jonge Duinen van De Panne behoren tot het paraboolduinencomplex, dat zich uitstrekt tussen Duinkerke en Oostduinkerke. Het wordt bepaald door een opeenvolging van uitgestrekte pannen en paraboolduinen. In het gebied komen talrijke micro- en macromorfologische duinvormen voor, waardoor een grote verscheidenheid aan biotopen aanwezig is. Door de eigen, natuurlijke dynamiek van het ecosysteem en de complexe hydrologische processen is tevens een grote variatie aan duinbodems aanwezig: zeer kalkrijk-matig kalkhoudend, sterk humeus-humusarm, droog-nat... Dit uit zich in een zeer hoge graad van biodiversiteit zowel op het niveau van de soorten en de vegetatietypen, die verder nog wordt geoptimaliseerd door het voeren van een patroon- en procesgericht natuurbeheer.

Helm- en kalkrijke mosduinvegetaties zijn de meest karakteristieke begroeiingen van de zeereep en de chaotische voorduinen. De pannen in het jong paraboolduinlandschap bestaan naargelang hun leeftijd en het gevoerde natuurbeheer uit zeer waardevolle vochtige duinvalleivegetaties en nat schraalland of struweel van Kruiplwilg, Duindoorn en Wilde Liguster. De paraboolduinen zijn vaak begroeid met Helm, mosduin of definitief gefixeerd onder Duindoornstruweel. Het centraal wandelduin is lange tijd in hoofdzaak onbegroeid geweest. Het voorbije decennium is echter een kolonisatie door Helm, Zandzegge en andere zandfixeerdere aan de gang.

De oude zuidelijke pannengordel was tot voor kort vaak dichtgegroeid met Duindoorn- en Ligusterstruweel. Door het gevoerde natuurbeheer en door natuurlijk afsterven is het struweel op verschillende plaatsen vervangen door waardevol vochtig schraal grasland, natte ruigten of struisrietvegetaties. De duinruggen zijn vaak begroeid met mosduin of duindoorn en de landinwaartse delen van zijn bebost.

De Westhoekduinen worden gekenmerkt door het voorkomen van een groot én stuvend duinencomplex welke op deze schaal een uniek natuurlijk proces is langs de Vlaamse kust.

De duin-polderovergang ter hoogte van de Oosthoekduinen is als fysieke grens duidelijk herkenbaar in het landschap, met een ongeschonden en onverharde duinovergangszone en karakteristiek kleinschalig landschap van de binnenduinarand gekenmerkt door de typische flora en fauna van vochtige hooi- en weilanden (type Glanshavergrasland en Kamgrasland). In dezelfde zone komen waardevolle autochtone bomen en struiken voor o.a. hakhoutstoven van Fladderiep, Zwarte els knotbomen van populier (oude cultuurvariëteit) en Schietwilg.

Het poldergebied van Adinkerke kon al vrij vroeg ontgonnen worden. Het is tegenwoordig hoofdzakelijk als akkerbouwgebied in gebruik. De wegen, waterwegennet en bewoningssites getuigen van de vroegste ontginningsgeschiedenis (10-11de eeuw) van het gebied.

Overgangszone ten zuiden van kanaal : bodemkundige overgangszone van polder- naar duinstreek (Cabour) betreft een uitgezandde strook met kleinschalige percelering, relict van historisch permanente graslanden en het voorkomen van autochtone bomen en struiken (Olmen).

De Duinen van Cabour en het Garzebekeveld zijn een gaaf relict van de 'Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke'. Deze duinen zijn minstens 5000 jaar oud. Hoewel het duinreliëf bij een eerste aanblik natuurlijk oogt, zijn grote delen ervan zeer sterk antropogeen beïnvloed (militaire activiteiten gedurende beide wereldoorlogen en de aanleg van het kasteeldomein in de Cabourduinen, zandwinning en bebouwing op het Garzebekeveld).

De bodem van de Cabourduinen en het Garzebekeveld is over het algemeen tot op grote diepte ontkalkt, alleen in de noordelijke randzone van de Cabourduinen is de duinbodem matig kalkhoudend. Dit resulteert daar in een unieke combinatie van half-natuurlijke vegetatietypen dat elders langs de kust amper aanwezig is. De ontkalkte duinbodems worden begroeid door mossenrijke Struisgraslanden en zeer korstmossenrijke zure mosduinen (Dwerghaver-verbond). In het Garzebekeveld resten hiervan slechts enkele fragmenten, naast enkele kleine bremstruwelen. In de zone met kalkhoudende duinbodems van het Cabourdomein komen in de graslanden soorten voor die hun optimum hebben in droog tot mesofiel kalkrijk duingrasland.

Het Garzebekeveld is geologisch zeer waardevol en biedt een wetenschappelijke informatiewaarde voor de vervollediging van de zeespiegelcurve in de periode tussen 3000 en 1500 jaar geleden ; het is één van de weinige plaatsen in de kustvlakte waar jonge zeespiegelindicatoren aanwezig zijn.

De bodemkundige overgangszone naar de Moeren is meestal nog gaaf maar beide landschappelijke eenheden zijn fysiek van elkaar gescheiden door de autosnelweg A18.

Het gebied van de Moeren is in de quartaire ontstaansgeschiedenis van de westelijke kustvlakte een buitenbeentje. Het is in tegenstelling tot de meeste andere plaatsen, waar gedurende 2000 à 3000 jaar geleden veenvorming plaats heeft gevonden, altijd als wadgebied blijven bestaan. Door de lage ligging onder het zeeniveau bij laagwaterniveau bleef het gebied ook na de definitieve inname van de kustvlakte, nog zeer lang – tot de 17de E - bestaan als een waterrijk gebied. De droogmaking van de Moeren en de ontginning van het gebied gebeurde op een planmatige wijze. De aanleg van het Ringslot rondom de droogmakerij en het dambordvormig ontginningsspatroon zijn hiervan nog steeds de getuige. De Moeren zijn vandaag bij uitstek een landbouwgebied.

De Buitenmoeren is een voorbeeld van een poldergebied waar het kustveen in de 13de eeuw werd ontgonnen. Het oude radiale ontginningsspatroon tussen de Bergenvaart en het Ringslot en de bochtige wegen gelegen op zandige geulgronden verwijzen naar de specifieke bodemkundige toestand van dit gebied en zijn goed herkenbaar in het landschap.

De voormalige Bulskampgeul, huidige Bergenvaart, vormt de fysische grens tussen de Buitenmoeren en het overgangsgebied naar het plateau van Izenberge welke getypeerd wordt door een zeer grote verscheidenheid aan bodemtypes en overgangsgronden in relatie tot de hoogteligging van 2,5 m naar 12,5 m TAW , gaande van zandige geulgronden, zware poelgronden en plaatselijke veengronden in de kustvlakte naar lemige zandgronden en zandige leemgronden van het plateau van Izenberge. In deze hoger gelegen overgangszone komen tevens nog een aantal locaties van autochtone bomen en struiken voor, die deels verwijzen naar het voormalige bocagelandschap

De unieke sequentie van onderling verscheiden en samenhangende landschapseenheden zowel naar ontstaan- en ontginningsgeschiedenis, als naar visuele verschijningsvormen, geeft de ankerplaats een grote wetenschappelijke informatiewaarde

Historische waarde

De historische waarde van de ankerplaats voornamelijk bepaald door de ontstaan, ontginning- en bewoningsgeschiedenis van het gebied, die representatief is voor de geschiedenis van de kustvlakte en herkenbaar in de onderscheiden landschapseenheden en hun onderlinge samenhang. Omwille van de rijke historiek heeft het gebied tevens een grote archeologische waarde. Naast de gekende archeologische sites en vondsten, die teruggaan tot de Steentijd met hoogtepunten in de late IJzertijd en Romeinse tijd, zijn tal van nederzettingen uit de vroege Middeleeuwen aanwezig (cfr overgangszone Plateau van Izenberge).

Bewoningssporen in het deelgebied van de jonge duinen van De Panne: dd. IJzer-, Romeinse en Vroeg-middeleeuwse tijd in de grotendeels overstoven duinbodems van de 'Oude duinen van de Panne'.

Het Centrale wandelduin (Westhoekduin) is het enig relict van de 13de eeuwse loopduinfase en de 14de-16de eeuwse paraboolduinfase.

In de secundaire paraboollandschappen van de jonge duinen van de De Panne vindt men relict van agropastoraal gebruik, namelijk zeer humeuze door grasland gedomineerde duinbodems en de omwalde deels met loofhout beplante geëgaliseerde akkertjes in de Westhoek en het kleinschalig geperceleerd landschap ter hoogte van de Oosthoek.

Het Calmeynbos is de getuige van de bebossingsgolf van eind 19de-begin 20ste eeuw. Het is de enige goed geslaagde duinbosaanplant uit die periode en op dergelijke schaal die vandaag in de Vlaamse kustduinen nog aanwezig is. Het is tevens het enige overgebleven duin dat als hooghout werd aangeplant en beheerd.

De duin-polderovergang ter hoogte van de Oosthoekduinen wordt gekenmerkt door een kleinschalig landschap met getuigen van oude landbouwgebruiksvormen: de aanwezigheid van hakhoutstoven en knotbomen. Plaatselijk wordt in het kader van het natuurbeheer ook opnieuw gehooit.

In de overgangszone van polder naar de Cabourduinen zijn eveneens relict van historisch permanente graslanden en relict van perceelsrand- en erfbegroeiing aanwezig (olmenhaagjes, olmenhoutkanten).

Het toponiem Garzebekeveld sloeg aanvankelijk op het volledig op Vlaams grondgebied gelegen deel van de Oude duinen van Ghyvelde-Adinkerke, dat vanaf de 12de eeuw volgens de grafelijke akten als 'harena dunarum' -dit is jachtgebied- dienst deed.

In de 12de eeuw kwam het duinengebied via grafelijke schenking in handen van de heren van Hondschote en hun erfgenamen tot het einde van de 17de eeuw. De Cisterciënserabdij Ter Duinen verwierf vanaf midden 12de eeuw het westelijk deel van de Cabourduinen, behorende tot het uithof van het Groot Moerhof, en in gebruik als wei- en hooiland en als jachtgebied.

In de 18de eeuw is in het centrale deel een kleine landbouwnederzetting aanwezig dat later zou uitgroeien tot het inmiddels verwoeste kasteel van Cabour. Het toponiem Garzebekeveld wordt nu gebruikt om het meest oostelijk, nog onbebouwde gebied aan te duiden van deze oude duinentong.

In de Cabourduinen zijn nog belangrijke relict aanwezig van militaire activiteiten uit beide wereldoorlogen o.a. loopgrachtenstelsels en bunkers uit WO-I en de grotendeels als monument beschermde zeer gave veldbatterij "Schlieffen" (WO-II) bestaande uit een geheel van commandobunker en geschutsbunkers en -stellingen met de bijbehorende coulisse-loopgrachten. Omwille van hun gaafheid en typologische zeldzaamheid, zijnde uniek bewaarde onderdelen van de Duitse kustverdediging van de 'Atlantikwall' heeft dit militair erfgoed een historische en industriële archeologische waarde.

Tevens hebben de restanten van het in WO-I aangelegd waterwinningssysteem een historische en industriële archeologische waarde.

Het radiale ontginningspatroon in de Buitenmoeren, geënt op het Ringslot van de Moeren en de Bergenvaart als belangrijke afwatering en transportassen, verwijst naar de veenontginning in 12de en 13de eeuw gestuurd door het Groot Moerhof, uithof van de Duinenabdij te Koksijde, en het Moerhof en de Ameliehoeve, hoeven van de Sint-Niklaasabdij van Veurne.

In de Moeren, die in de 17de eeuw ontgonnen werden, gebeurde de in cultuurname nog beter georganiseerd en volgens een strak meetkundig patroon van grote, rechthoekige kavels, dijken en rechtlijnige grachtengangen. De Moeren zijn samen met de Meetkerkse Moeren de enige droogmakerij in Vlaanderen. Het ontginningspatroon en de bijbehorende infrastructuur in functie van

bemaling, Ringslot, St. Karel- en St Gustaafmolen, de Seine, en pompstations zijn goed bewaard gebleven en omvatten tevens de belangrijkste historische waarden van de Moeren. Tijdens WO-II werd om strategische redenen, het gebied van de Moeren opnieuw onder water gezet (1944). Na de drooglegging werden 21 landbouwwoonsten en 5 dubbelwoonsten opgetrokken (1947-1948). Kenmerkend is de eenheidarchitectuur van deze naoorlogse noodwoningen voor landbouwers. Ze werden opgetrokken volgens een historiserende wederopbouwarchitectuur van kort na WO-II. De woningen vormen het meest kenmerkende aspect van de landelijke bewoning in de Moeren. In het gehucht de Moeren (W. Coberghstraat) en verder langs de Moerstraat staan enkele kleine gebouwtjes, die kort na WOII in dit grensgebied dienst deden als schuilhokjes voor de douanebeambten. Ze herinneren aan de grenscontroles van voor het Schengen akkoord. Het kasteel Sint-Flora, in 1853 tot een monumentale hoeve uitgebouwd, gold toen als modelhoeve voor veel polderboerderijen. Tijdens de eerste wereldoorlog nam de koninklijke familie hier tijdelijk haar intrek. Bij de boerderij was aanvankelijk ook een jeneverstokerij gepland, die echter nooit in werking trad. Naast dit monumentale bouwwerk is er tevens klein historisch bouwkundig erfgoed aanwezig dat gerelateerd is aan het (land)grensgebied: voor de douane gebouwde schuilhokjes.

De oudste continue bewoning in de ankerplaats situeert zich in de overgangszone van het Plateau van Izenberge omwille van zijn relatief hogere ligging ten opzichte van het omgevende kustgebied. Minstens sinds de vroege middeleeuwen werd het gebied permanent bewoond. De ontginning ervan gebeurde ongeorganiseerd, op individuele basis. De onregelmatige kleinschalige percelering verwijst naar deze vroeg middeleeuwse ontginning, die in relatie stond tot de bodemkundige gesteldheid en het reliëf. Het overgangsgebied tussen polders en zandleemstreek is daardoor ook vandaag nog anders en grilliger gestructureerd. Het was aanvankelijk ook meer beboomd dan de poldervlakte, vandaar dat het ook wel als "Houtland" wordt aangeduid. Van het bocagelandschap resten nu nog weinig relictten, dit in tegenstelling tot sommige vergelijkbare plaatsen in Frans-Vlaanderen.

Het gebied kent een rijke bewoningsgeschiedenis, die zich vertaalt in de hoge dichtheid aan waardevol erfgoed die er aangetroffen wordt in de dorpskernen (Houtem, Wulveringem en Vinkem), de gehuchten van het grensgebied en in het landelijk gebied. Behalve de gave dorpsstructuur zelf, getuigt de grote variëteit aan bouwkundig erfgoed van de rijke (bouw)geschiedenis van dit oude ontginningsgebied: gotisch en laat-gotische kerk, 18 de eeuwse pastorie, kasteel van Beauvoorde, herenhoeven, waarvan de oudste teruggaan op omwalde sites, kleinere hoeven met losse opstelling van de onderdelen en een variatie aan burgerhuizen (kleine arbeiderswoningen, breedhuizen met één of twee bouwlagen), waarvan verschillende een functie als herberg hadden (zie verder). Daarnaast kwam een variatie aan klein bouwkundig erfgoed voor bv. conisch hondenhek, wagenhuizen, bakhuisjes en rosmolens. Helaas is hiervan veel verdwenen.

Esthetische waarde

De unieke sequentie van de onderling verscheiden en samenhangende landschapseenheden met markante terreinovergangen zijn representatief voor de westelijke kustvlakte en bepalend voor de beleavings- en esthetische waarden van deze ankerplaats

De herkenbare en opmerkelijke terreinovergangen tussen de onderscheiden landschapseenheden met opvallende vergezichten zijn uitgesproken ter hoogte van de overgang van het strand naar de zeereepduinen, de onverharde duin-polderovergangszone van de Oosthoekduinen naar de Polder van Adinkerke, de overgangszone van de Polder van Adinkerke naar de Cabourduinen, de overgangszone van de Cabourduinen naar de Moeren en de overgangszone van de Moeren naar het Plateau van Izenberge .

Daarnaast bieden de onderscheiden landschapseenheden een grote verscheidenheid aan eigen landschapsvisuele kenmerken.

Het strand en het jong duinlandschap van de Panne biedt een grote verscheidenheid aan landschapsvisuele kenmerken bepaald door de uitgestrektheid en diversiteit van de aanwezige duinvormen en door het uitgebreid kleurenpalet en mozaïeken van open zandvlakten, begroeide duinentoppen, duingraslandjes, dicht struweel, bosjes. De typische panoramisch wijde zichten naar de zee, de veelheid aan zichten in de duinen en de vergezichten naar de polders zijn kenmerkend voor de esthetische waarden en de beleavingswaarden van strand en duinen.

Het onverharde pad en de natuurlijke duin-poldervergangszone van de Oosthoekduinen naar de Polder van Adinkerke heeft een hoge belevingswaarde en tevens mede door het visuele contrast van een gesloten begroeide duinrand naar het open poldergebied met verspreide hoeven een grote esthetische waarde. Ook de duin-polderovergangszone ten noorden en ten zuiden van de Cabourduinen met mooie relictten van een kleinschalig cultuurlandschap hebben een grote belevings- en esthetische waarde.

Zowel de hogere ligging als de vrij grillige topografie van de Cabourduinen en het mooie contrast tussen de beboste en verstruweelde zones en de open duingraslanden bepalen hoofdzakelijk de esthetiek van deze landschapseenheid. Een bijkomende belevingswaarde wordt geboden door de panoramische zichten richting de Moeren, en bij helder weer een zicht op de Vlaams-Noord-Franse getuigeheuvels.

De Moeren worden ruimtelijk en visueel duidelijk onderscheiden van de overige landschapseenheden door het goed bewaard dambordvormig ontginningspatroon en bijhorende bemalingsinfrastructuur, zoals het Ringslot en Sint-Karelsmolen. Dit opvallend wijdmazig coulissenlandschap met bomenrijen langs de ontginningswegen en zeer lage bebouwingsdichtheid en aanwezigheid van klein en landelijk bouwkundig erfgoed geeft dit gebied een hoge belevings- en esthetische waarde.

Het oude radiale ontginningspatroon tussen de Bergenvaart en het Ringslot en de bochtige wegen in de Buitenmoeren is bepalend voor de esthetische waarde van deze landschapseenheid.

De duidelijke visuele overgang van een open systematische landindeling in de Moeren naar een half-gesloten, kleinschaliger en grilligere percelering, wegen- en grachtennet in de overgangszone van het Plateau van Izenberge gekoppeld aan het waarneembaar hoogteverschil van 2,5m naar 12,5 m TAW, is tevens bepalend voor de belevings- en esthetische waarden van deze overgangszone.

Vanop de zuidelijke oever van de Bergenvaart heeft men een overzicht op de lager liggende Moeren en de kaarsrechte dreven en bomenrijen langs perceelsranden en bij boerderijen.

De overgangszone naar het plateau van Izenberge gekenmerkt door de aanwezigheid van landschapsbeeld bepalend waardevol bouwkundig erfgoed dat zowel gegroepeerd is in de dorpskernen als verspreid aanwezig is in het landelijk gebied. De dorpskernen met bakstenen hallenkerk fungeren als landschapsbaken.

Sociaal-culturele waarde

Strand en duinen

In de periode rond de eeuwwisseling neemt het kusttoerisme, mede gestimuleerd door het Belgisch koningshuis, een hoge vlucht. Op initiatief van Leopold-II wordt in 1885 gestart met de aanleg van de kusttram en de 'Koninklijke baan'. In 1905 is De Panne met Het Zoute (Knokke) door de tramlijn verbonden. Voordien was De Panne enkele bereikbaar vanuit het station Adinkerke (1870). De Koninklijke baan bereikt De Panne in 1933. Spoedig volgt ook de private sector deze trend en worden hotels en vakantieverblijven opgetrokken. De Dumontwijk (buiten de ankerplaats gelegen) refereert aan de typische Cottagestijl maar bevat ook een kenmerkend regionaal karakter met de baksteenarchitectuur. De wijk geeft een indruk van het verblijfstoerisme in de 19e – 20e eeuw.

Na WO-I en het invoeren van de verplichte en betaalde week verlof (1936) verdwijnt geleidelijk het elitair karakter van het kusttoerisme. Aan de kust verschijnen de eerste kampeerterrains, jeugdherbergen en kindershomes.

Na de tweede wereldoorlog wordt de toeristische uitbouw van de kust op grote schaal aangepakt. De oppervlakte ingenomen door verblijfsrecreatieve voorzieningen (campings, chalet-parken...) stijgt spectaculair. Het secundaire wegennet breidt, samen met de bewoning gevoelig uit. De kust krijgt daardoor de allure van een grootstedelijke agglomeratie en het duinareaal geraakt sterk versnipperd.

Bij de lokale bevolking, vroeger overwegend landbouwers-vissers, verdwijnt geleidelijk het agrariërsbestaan. Ze leggen zich meer en meer toe op het toerisme en de daarbij horende nevenactiviteiten.

Om in het onderhoud van al de toeristen te kunnen voorzien, moet de drinkwaterbevoorrading op peil gebracht worden. De gemeenten van de Westkust kiezen voor waterwinning in de duinen.

Hiertoe werd in 1924 de intercommunale waterwinningsmaatschappij Veurne Ambacht opgericht.

De aanleiding tot de oprichting was het bestaan van een zeer beperkte drinkwatervoorziening in de Cabourduinen, aangelegd door het Belgische Leger als bevoorrading van de troepen in de Eerste Wereldoorlog. Het steeds toenemend waterverbruik leidde uiteindelijk tot extra waterwinningen te Koksijde (1960) en in de Krakeelduinen en Calmeynbos (1967).

Het grensgebied

De ligging van de ankerplaats langs de Belgisch-Franse grens heeft een impact op gebruiken en gewoontes van de bewoners en zorgt tevens voor een vorm van 'grenstoerisme'. Voor de afschaffing van de grenscontroles (in uitvoering Schengen akkoord-1985) waren smokkel en onhebbelijkheden van douaniers inspiratiebron voor (volks-)verhalen.

Voor de organisatie van de grenscontroles werd specifieke infrastructuur gebouwd op de gewestwegen, langs een aantal kleinere landelijke wegen o.a. in De Moeren werden wachthuisjes gebouwd. Onder impuls van het grenstoerisme ondergingen gehuchten soms een gehele metamorfose bv. de talrijke 'tobaccoshops in Adinkerke-Kanaalweg', de pralinezaken, brandstofstations, cafés en horeca op de grensovergang bij Bray-Dunes.

Herbergen

De ankerplaats wordt in het overgangsgebied naar het plateau van Izenberge gekenmerkt door het veelvuldig voorkomen van kleine en grotere herbergen, enerzijds te verklaren door de nabijheid van de landsgrens en anderzijds een gevolg van de oorlog.

Zo kan de toename van het aantal cafés in Vinkem verklaard worden door de aanwezigheid van kampementen, gelegen achter het front. In Vinkem ging het in die periode ondermeer om: De Arend, De Nieuwe Arend, De Vinkembeke, Het Zwarte Peerd, De Zon, De Oude Essel, De Nieuwe Essel. In de overgangszone zijn een aantal van deze herbergen als waardevol bouwkundig erfgoed aangeduid o.a. In de "Doodse Mannen", Estaminet, "in de wandeling" Sommige ervan staan duidelijk in relatie met het grensgebied bv. relatie met grens "Au rendez-vous des chasseurs, Hondskootebaan 10 (Houtem). De nog resterende cafés bestaan vandaag vooral bij gratie van de dagtoerist, die in de ankerplaats komt fietsen, wandelen of er het erfgoed bezoekt (b.v. kasteel van Beauvoorde).

Ruimtelijk-structurende waarde

De ruimte van de ankerplaats wordt in eerste instantie gestructureerd door de ligging en de opeenvolging van de onderscheiden grote landschappelijke eenheden: het strand, de Jonge duinen van de Panne, het Oudland poldergebied van Adinkerke, de 'Oude duinen van Adinkerke-Ghyvelde (Cabour), de Moeren, de Buitenmoeren en het overgangsgebied naar het plateau van Izenberge. De twee duincomplexen (Westhoek-Krakeelduinen-Calmeynbos-Oosthoek en het domein Cabour-Garzebekeveld) structureren de verkeers- en waterwegen volgens een westzuidwest-oostnoordoost patroon:

- het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke,
- de spoorweg Duinkerke-Adinkerke,
- de autosnelweg A18,
- N886 (Adinkerke-Bray-Dunes), N39 (Adinkerke-Duinkerke).

De gewestweg N34 'Adinkerke-De Panne staat haaks op dit patroon en zorgt voor een fysieke scheiding tussen de Westhoek en de Oosthoekduinen.

Natuurlijke, markante en tevens structurende elementen zijn: de Noordzee, het strand, de strand-duinovergang, de duin-polderovergang (nabij de Oosthoek en de Westhoek): de overgang tussen de Binnenduinen van Adinkerke-Ghyvelde en de polder van Adinkerke en resp. de Moeren.

Ten zuiden van Cabour structureren het Ringslot en de Bergenvaart de ruimte. Het geometrische ontginningspatroon van de Moeren wordt geaccentueerd door de begeleidende dreven en bommenrijen langs de hoofdwegen en gedeeltelijk ook langs waterwegen. Het ontginningspatroon van de Buitenmoeren wordt bepaald door het Ringslot waarop vaak haaks de ontwateringsgrachten zijn aangesloten. Dit zorgt voor een radiaal patroon, loodrecht op het Ringslot en de Bergenvaart.

De begeleidende lintbebouwing van het 't Zwaantje langs de Bergenvaart zorgt voor een ruimtelijke structurende opdeling tussen de Moeren en de overgangszone van het Plateau van Izenberge.

De duidelijke visuele overgang van een open systematische landindeling in de Moeren naar een half-gesloten, kleinschaliger en grilligere percelering, wegen- en grachtenet in de overgangszone van het Plateau van Izenberge gekoppeld aan het waarneembaar hoogteverschil van 2,5m naar 12,5 m TAW, bepaalt in hoofdzaak de ruimtelijke structuur van deze overgangszone. Bijkomend zijn de verspreid voorkomende landelijke bebouwing en de kleine kerndorpen Houtem, Wulveringem en Vinkem omgeven door hoge en lage beplantingen bepalend voor de ruimtelijk-structurende waarde van deze landschapeenheid.

8. aanpassingen tov de oorspronkelijke fiche van de ankerplaats omwille van nieuwe inzichten

8.1. Aanpassing van de begrenzing van de ankerplaats

De ankerplaats werd om volgende redenen uitgebreid op de volgende locaties :

1. ten hoogte van de duin-polderovergang (Oosthoek): uitbreiding in zuidwaartse richting tot tegen de spoorweg Adinkerke-Diksmuide, omwille van natuurwetenschappelijke, historische en esthetische waarden ;
2. ten oosten van de Cabourduinen : uitbreiding met het zogenaamde Garzebekeveld omwille van historische en natuurwetenschappelijke waarde ;
3. uitbreiding van de overgangszone naar het plateau van Izenberge in zuidoostelijke richting omwille van bodemkundige, cultuur-historische (erfgoed !!) en esthetische redenen.

De uitbreiding met de duin-polderovergang ter hoogte van de Oosthoek-duinen is gebeurd op basis van de onlosmakelijke relatie van de historische landerijen ten zuiden van het Langgeleed met de duin-polderovergangszone. De aanwezigheid van de 18de eeuwse hoeven met omgevende huisweiden, namelijk het Noord Gasthuis en de Zwarte Hond, getuigt enerzijds van de geschiedenis van deze landschapeenheid als voornaam landbouwgebied. Anderzijds hebben de historische ontwikkelingen terzake bijgedragen tot het huidig landschapsbeeld, dat wijds en open is. In relatie tot de markante duin-polderovergang bezit het daardoor een zeer hoge belevingswaarde. De natuurwetenschappelijke waarden die inherent zijn aan de duin-polderovergang en potentieel zeer hoog zijn, kunnen in de toekomst maar duurzaam behouden of geoptimaliseerd worden indien dit kan gebeuren in relatie tot een groot open ruimte gebied.

De uitbreiding van de Cabourduinen met het Garzebekeveld is gebeurd omwille van de historische eenheid van beide gebieden. Het toponiem Garzebekeveld gold oorspronkelijk voor het op Belgisch grondgebied gelegen deel van de oude duinen van Adinkerke-Ghyvelde. Recent wordt met de naam Garzebekeveld verwezen naar het meest zuidoostelijk gelegen deel van dit oud duingebied. De natuurwetenschappelijke waarden zijn weliswaar aangetast, maar de ondertussen genomen opties voor de inrichting van het Garzebekeveld, ondermeer door de Vlaamse en de Westvlaamse provinciale overheid bieden uitzicht op het duurzaam en optimaal herstel van deze waarden. De uitbreiding van de ankerplaats in het zuiden is gebeurd om de bodemkundige overgangszone tussen polders en zandleemstreek volledig te kunnen omvatten. Daarenboven vormt deze zone op het vlak van haar ontginnings- en bewoningsgeschiedenis een eenheid die weerspiegeld wordt in de aanwezigheid van een hoge dichtheid aan zeer waardevol bouwkundig erfgoed (de dorpskernen Vinkem en Wulveringem o.a. met het kasteel Beauvoorde, werden toegevoegd). Dit bouwkundig erfgoed is tevens determinerend voor het landschapsbeeld van de overgangszone en de hoge esthetische belevingswaarde ervan.

8.2. Aanpassing bouwkundig erfgoed.

Aanvullingen : Bouwkundig erfgoed niet opgenomen in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed.

ADINKERKE

- Smekaertstraat nr. 37 resterende oude kern van voormalig
- Duinhoekstraat nr.138 langgevel hoevetje met losse opstelling van stalling en loods, kleine boomgaard
- Langgeleedstraat nr.1 voormalig kinderverblijf "Kindervreugde"

- Langgeleedstraat zn. nr: bunker WO II langsheen spoorweg, ingericht als vleermuizenbunker
- Cabourgweg nr 1 Hoeve met losse bestaanddelen
- Maerestraat nr.3 arbeidershuisje met duivenhok
- Moeresteenweg nr.143-145 voormalige langgevelhoeve
- Veldstraat nr. 101 "Katjes Hille", Langgevelhoevetje,

VEURNE DE MOEREN

De noodwoningen in De Moeren (cfr. gegevens Jan Van Acker, erfgoedconsulent Veurne) :

- Kosterstraat nr. 2 , nr.5 (St.Gonzalve) en nr.6 (St. Jozef)
- Middenweg nr7 en nr.8
- Noordmoerstraat nr.5,nr 7,nr 8,nr 9, nr 10, nr 12, nr 13 en nr 15
- Moerkerkestraat nr 1, nr 5, nr 6, nr 7 en nr 9

Hoeven :

- Kosterstraat nr.1 (St. Léon) , nr.3 (Hofleen 1620) en nr. 4 (St.Antoine)
- Noordmoerstraat nr. 6 (St.Julie)
- Moerkerkestraat nr 2, nr 3 en nr 4," 't Moerland"

Watergebonden bouwkunidg erfgoed :

- Middenweg z.nr. Z.g. .La Seine. achzijdige XIX-molenromp gelegen aan de Ringsloot

HOUTEM

Driekoningenstraat 4 : goed bewaarde schuur met plankenbeschieting en stalling

Driekoningenstraat 7 en 8 : typische lage langgevelwoningen, vermoedelijke voormalige herbergen beiderzijds van de weg op de grensovergang,.

Honderdgemetenstraat 12 en 13 : typologie van hoog-en laaghuishuizing vermoedelijke met oudere kern, uitgesproken scherpe dakhelling verwijzend naar vroegere rietendakbedekking

Molenwal 6 : goed bewaard klein hoevetje, één bouwlaag met voute, pannen zadeldak, witgeschilderd en beluikt, met losse bestanddelen van , schuur en stalling in U-vormige omstelling met centrale onverharde toegangsweg gelegen in grasland

WULVERINGEM

- Gouden- Hoofdstraat 70: klein gaaf hoevetje met losse bestanddelen met deel onverhard en begraasd erf,
- Gouden Hoofdstraat 6, boerenhuis
- Gouden Hoofdstraat 14 : klein arbeidershuisje
- Gouden Hoofdstraat 14 A : klein arbeidershuisje met jaarankers 1881
- Gouden Hoofdstraat 16 : dorpshoeve
- Gouden Hoofdstraat 33 : hoeve
- Gouden Hoofdstraat 43 : voormalige herberg "In Sing-Elooi"
- Gouden Hoofdstraat 48 : woning
- Kasteeldreef 1 : ommuring kasteeldomein Kasteel van Beauvoorde
- Kwadestraat 16: burgershuis
- Wulveringemstraat 1 : twwewoonst
- Wulveringemstraat 14 : gemeenteschool
- Wulveringemstraat 16: aanvulling = met rechts aansluitende dwarsschuur
- Wulveringemstraat 17 : arbeidershuisje
- Wulveringemstraat 13-15 : burgerhuizen
- Wulveringemstraat 7 : voormalige herberg "In de de meiboom"
- Wulveringemstraat 20 : arbeidershuisje
- Wulveringemstraat 22 : 19de eeuwse woning
- Wulveringemstraat 31 : laag huis met poort
- Wulveringemstraat znr. : laag arbeidershuis

- Wulveringemstraat znr. : 19de eeuwse woning
- Wulveringemstraat 23 : laag arbeidershuis
- Wulveringemstraat 35 : 19de eeus arbeidershuis
- Wulveringemstraat 46 : arbeidershuisje

Schrappen van Bouwkundig Erfgoed opgenomen in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed :

- Kasteeldreef 3 : hoekhuis (sterk verbouwd)
- Wulveringemstraat 8 : hoekhuis (sterk verbouwd)

Daarnaast werd ook de aandacht gevestigd op de aanwezigheid van een rijk gamma aan watergebonden erfgoed (de polders !) en militair erfgoed daterend uit wereldoorlog I en II.

Watergebonden erfgoed

Op en langs de Bergenvaart (L30027):

- Schachtsbrug:
- Brug bij bemalingsstation:
- Bemalingsstation met schuif:
- Vanheebrug
- Gemetenbrug:
- Steenbakkerijbrug:
- Brug (Cambierbrug
- Brug voorheen veer 'Passage de Draeye Plank' (cfr.. Van der Maelen (1850))
- Perenbrug:
- Houtemsluis
- Baldenbrug:
- Sohiersbrug
- Brug op de Karreweg over de Bergenvaart:.
- Schuif en voormalige brug op de Krommegracht
- Brug over de Bergenvaart
- Valkenbrug
- Monding Steengracht
- Pompstation op de Nieuwe gracht
- Bulskampbrug

Waterbouwkundig erfgoed in de Moeren in bijzonder op of nabij het Ringslot (geordend van noordwest naar oost en zuid)

- Brug over Ringslot, nabij Speievaart
- Brug over Ringslot: nabij Sint-Amelia
- Schuif op Annekensleed (bij Ringslot)
- Brug over Ringslot: in de buurt van hoeve Sint-Marie
- Schuif op het Bernardsleed-Ringslot
- Debarkestraat zn.nr. Sint Karelsmolen en molenaarshuis
- Pompstation: (midden 19de eeuw) bij de Sint-Karelsmolen
- Debarkestraat zn.nr.Sint-Gustaafmolen:en Molenaarhuis
- Sint-Gustaafmolen: Schuif: Afwateringsschuif op de Nieuwe gracht (1ste helft 19de eeuw)
- Molen ten zuiden van Hoeve Sint-Louis
- Brug over Ringslot
- Brug op de Middelstraat
- Molen, thans pompstation de Seine
- Wachtersgebouw pompstation
- Molen thans pompstation
- Brug over het Ringslot:ten zuiden van Hoeve Sint-Klara.

Militair erfgoed

- Het volledig domein Cabour (Adinkerke) werd als dusdanig aangeduid omwille van de aanwezigheid van een grote variëteit aan oorlogsinfrastructuur, die nog niet opgenomen is in het besluit tot bescherming als monument van de 'veldbatterij Adinkerke'.
- Tevens werd een bunker WO II, langs de Langgeleedstraat als waardevol militair erfgoed vermeld.

8.3. Aanpassing inhoud

Het tekstuele gedeelte werd aangepast op het vlak van de omschrijving, de landschappelijke waarden en kansen en knelpunten. Hierbij werd het uitgebreid en geactualiseerd op basis van literatuurgegevens en terreinwerk. Ook de structuur van de tekst werd gewijzigd waarbij de ontstaans- en ontginningsgeschiedenis het uitgangspunt vormde en waardoor een beschrijving per landschapseenheid werd gevolgd.

9. Toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats

Landschap algemeen

De quataire-geologische ontstaansgeschiedenis heeft in sterke mate het historische en huidige landschap en bodemgebruik bepaald en is de determinerende factor geweest voor de onderscheiden landschapseenheden en kenmerkende overgangszones in deze ankerplaats.

De onderscheiden landschapseenheden, die representatief zijn voor de westelijke kustvlakte, lopen in de ankerplaats ongestoord in elkaar over. De samenhang en intrinsieke differentiatie van de onderscheiden landschappelijke eenheden bepaalt de identiteit van deze ankerplaats en dient behouden en herkenbaar te blijven.

Doelstelling is dan ook om het behoud, herstel en ontwikkeling van deze identiteit te beogen door het behoud, herstel en de ontwikkeling van het fysisch systeem, de landschappelijke, natuurlijke, bouwkundige en archeologische erfgoedwaarden en het vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte . Deze doelstelling wordt vervolgens per landschapseenheid beschreven.

1° Het strand tussen De Panne en de Frans-Belgische grens

Het strand heeft een open karakter en staat onder invloed van de getijdenwerking op de Noordzee. Doelstellingen met betrekking tot deze landschapkenmerken zijn :

- De getijdewerking en bijhorende geomorfologische processen dienen ongestoord te blijven; zachte recreatie wordt aanvaard mits de impact ondergeschikt blijft aan de invloed van de getijdenwerking.
- De strand-duinen overgang dient zo natuurlijk mogelijk te blijven tenzij er ernstige knelpunten zouden ontstaan in functie van kustverdediging ; in functie van het herstel van het droog strand en natuurlijke overgang van nat naar droog strand en onverharde duinvoet wordt het verwijderen van de betonnen duinvoet vooropgesteld.
- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het bewaren van de openheid van het strand, het vermijden van bebouwing en/of van storende onaangepaste constructies.

2° Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoek

- Vrijwaren en stimuleren van herstel en ontwikkeling van het natuurlijk duinecosysteem, in het bijzonder de specifieke geomorfologische, hydrologische, bodemkundige, en biologische waarden (o.a. te optimaliseren door verdere afbouw drinkwaterwinning) van het duinecosysteem.

- Vrijwaren en stimuleren van het landschappelijk herstel van de duin-polderovergang thv Westhoek – Duinhoekstraat, in het bijzonder het reliëfverschil van de duinvoet, het behoud van typische duinvegetaties, het verwijderen van exoten, het verwijderen van verhardingen en storende afsluitingen en het herstel van cultuurhistorische perceelsrandbegroeiingen.

- Vrijwaren en stimuleren van het herstel en ontwikkeling van de natuurlijke duinvoet van de Oosthoekduinen, in het bijzonder het reliëfverschil van de duinvoet, het behoud van typische duinvegetaties, het verwijderen van exoten en het aanbrengen van niet storende afsluitingen rond het duingebied.

- Integraal vrijwaren van de archeologische waarden, in het bijzonder de archeologische site in de Westhoekduinen: bij werkzaamheden dient men rekening te houden met de bodemgesteldheid, waterhuishouding en de aanwezigheid van de archeologische waarden.

- Behoud en herstel van de visuele verbindingen tussen de duinen en de polders.

- Integreren van toeristisch-recreatieve ontwikkelingsperspectieven in relatie tot de ruimtelijke draagkracht en de voorkomende erfgoedwaarden in het gebied; ten behoeve van het behoud van de fysische en biologische waarden van de duinen dient de betreding zich te beperken tot wandelen en dit mits begeleiding in de afgesloten zones van het natuurreservaat en in de voor het publiek open gestelde zones enkel op de ingerichte paden.

3° Polder van Adinkerke

- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het bewaren van de openheid van het poldergebied, het vermijden van storende onaangepaste constructies, geen verdere groei van de lintbebouwing en van verspreide bebouwing, grootte, architecturale vormgeving, inplanting, materiaalgebruik en kleurstelling van nieuw- en heropbouw dient afgewogen te worden ten aanzien van het landelijk karakter en intrinsieke erfgoedwaarden.

- Behoud en herstel van de visuele verbindingen tussen de polder en de duinen.

- Vrijwaren en stimuleren van het herstel en ontwikkeling van de natuur- en cultuurwaarden in duin-polderovergangszones van de Oosthoekduinen naar het poldergebied ten zuiden van het Langgeleed en in de duin-polderovergangszones tussen Cabourduinen en het kanaal Veurne-Duinkerke.

- Behoud en herstel van historische permanente graslanden in de duinovergangszones en de huisweiden rond de hoeves

- Behoud van de historische percelering, wegen- en grachtenet.

- Behoud, instandhouding en herstel van het bouwkundig erfgoed.

- Vrijwaren van de archeologische waarden in het bijzonder de site tussen het Langgeleed en de Oosthoekduinen: bij werkzaamheden dient men rekening te houden met de bodemgesteldheid, waterhuishouding en de aanwezigheid van de archeologische waarden.

- Vrijwaren en optimalisering van de natuurlijke structuurkenmerken van het Langgeleed volgens de principes van natuurtechnische milieubouw .

- Behoud van de openheid van de kanaalomgeving ten noorden en ten zuiden van het kanaal Veurne-Duinkerke en het ecologisch herstel van de bermen en oevers volgens de principes van natuurtechnische milieubouw.

- Behoud en ontwikkelen van watergebonden kleinschalige biotopen (polen en perceelsgrachten)

- Behoud en herstel van houtige kleinschalige landschapselementen op perceelsgrenzen en perceelsgrachten.

- Integreren van toeristisch-recreatieve ontwikkelingsperspektieven in relatie tot de ruimtelijke draagkracht en de voorkomende erfgoedwaarden in het gebied.
- Verbreden van landbouwfunctie door verkoop hoeveproducten en/of hoevetoerisme evenals het herbestemmen van leegstaande hoeves biedt mogelijkheden voor het versterken van de natuurlijke en landschappelijke waarden van het poldergebied

4° De Cabourduinen en het Garzebekeveld

- Vrijwaren en stimuleren van het herstel en ontwikkeling van het natuurlijk duinecosysteem, in het bijzonder de specifieke hydrologische, bodemkundige, geomorfologische en biologische waarden van het duinecosysteem.
- Behoud en landschappelijk herstel van de duin-polderovergang tussen Cabourduinen en de autosnelweg A18, in het bijzonder het reliëfsverschil van de duinvoet, de onverharde fysische grens tussen duin en polder, het behoud van typische duinvegetaties, het verwijderen van exoten, het verwijderen van verhardingen en storende afsluitingen en het herstel van cultuurhistorische perceelsrandbegroeiingen.
- Behoud en herstel van de visuele verbindingen tussen de duinen, de polder en de Moeren.
- Integraal vrijwaren van de bouwkundige, militaire en industrieel-archeologische erfgoedwaarden..
- Behoud van de archeologische waarden: bij werkzaamheden dient men rekening te houden met de bodemgesteldheid, waterhuishouding en de aanwezigheid van de archeologische waarden.
- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het vermijden van storende onaangepaste constructies, geen verdere groei van de verspreide bebouwing, grootte, architecturale vormgeving, inplanting, materiaalgebruik en kleurstelling van nieuw- en heropbouw dient afgewogen te worden ten aanzien van het landelijk karakter en de intrinsieke erfgoedwaarden
- Integreren van toeristisch-recreatieve ontwikkelingsperspektieven in relatie tot de ruimtelijke draagkracht en de voorkomende erfgoedwaarden in het gebied; ten behoeve van het behoud van de fysische, biologische, historische en archeologische waarden van de duinen dient de betreding zich te beperken tot begeleid wandelen.

5° De Moeren:

- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van het dambordvormig ontginningspatroon, in het bijzonder de percelering, de wegen en grachten.
- Vrijwaren en instandhouden van het Ringslot met inbegrip van het ecologisch herstel van de bermen en oevers volgens de principes van natuurtechnische milieubouw.
- Behoud, instandhouding en herstel van de bomenrijen langs de ontginningswegen met inbegrip van het ecologisch herstel van de bermen en oevers van de grachten volgens de principes van natuurtechnische milieubouw.
- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van de visuele verbindingen tussen de duinen, de Buitenmoeren en de overgangszone van het Plateau van Izenberge.
- Behoud van de historisch permanente graslanden, kleinschalige percelering en optimaliseren van de natuurwaarden.
- Integraal vrijwaren van de bouwkundige erfgoedwaarden.
- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het bewaren van de openheid van het poldergebied, het vermijden van storende onaangepaste constructies, geen verdere groei van de verspreide bebouwing, grootte, architecturale vormgeving, inplanting, materiaalgebruik en kleurstelling van nieuw- en heropbouw dient afgewogen te worden ten aanzien van het landelijk karakter en de intrinsieke erfgoedwaarden.

6° De Buitenmoeren:

- Behoud, instandhouding en herstel van het radiaal ontginningspatroon, in het bijzonder de percelering, de wegen en grachten.
- Het ecologisch herstel van de bermen en oevers van de grachten volgens de principes van natuurtechnische milieubouw.
- Behoud van de historisch permanente graslanden, kleinschalige percelering en optimaliseren de natuurwaarden.
- Behoud, instandhouding en herstel van de Bergenvaart, met inbegrip van het ecologisch herstel van de bermen en oevers volgens de principes van natuurtechnische milieubouw
- Integraal vrijwaren van de bouwkundige erfgoedwaarden.
- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het bewaren van de openheid van het poldergebied, het vermijden van storende onaangepaste constructies, geen verdere groei van de verspreide bebouwing, grootte, architecturale vormgeving, inplanting, materiaalgebruik en kleurstelling van nieuw- en heropbouw dient afgewogen te worden ten aanzien van het landelijk karakter en de intrinsieke erfgoedwaarden.
- Behoud en herstel van de visuele verbindingen tussen De Moeren, Stad Veurne en het gehucht 't Zwaantje en de Bergenvaart.

7° De overgang naar het Plateau van Izenberge

- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van het kleinschalig, half-gesloten landschap met relict van perceelsrandbegroeiing,
- Behoud van de historische percelering, wegen- en grachtennet,
- Behoud en herstel van de historische permanente graslanden en de huisweiden rond de hoeves en het optimaliseren van de natuurwaarden,
- Vrijwaren en stimuleren van de ontwikkeling van watergebonden, kleinschalige biotopen (poelen en perceelsgrachten),
- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van de houtige kleinschalige landschapselementen in het bijzonder het behoud, herstel en de ontwikkeling van hagen, houtkanten en bomenrijen met autochtone soorten van bomen en struiken,
- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van de afwateringsgrachten met inbegrip van het ecologisch herstel van de bermen en oevers volgens de principes van natuurtechnische milieubouw,
- Vrijwaren van de kwaliteit van de open ruimte door het bewaren van de intrinsieke waarden van het half-gesloten landschap, het vermijden van storende, onaangepaste constructies, geen verdere groei van de lintbebouwing en van de verspreide bebouwing, grootte, architecturale vormgeving, inplanting, materiaalgebruik en kleurstelling van nieuw- en heropbouw dient afgewogen te worden ten aanzien van het landelijk karakter en intrinsieke erfgoedwaarden,
- Integraal vrijwaren van de bouwkundige erfgoedwaarden.
- Vrijwaren en stimuleren van het herstel van de visuele verbindingen tussen het gehucht 't Zwaantje, de Bergenvaart en de Moeren enerzijds en tussen het half-gesloten landschap van de overgangszone

van het Plateau van Izenberge naar het open poldergebied van de Moeren en de Buitenmoeren anderzijds.

- Behoud van de archeologische waarden: bij werkzaamheden dient men rekening te houden met de bodemgesteldheid, waterhuishouding en de aanwezigheid van de archeologische waarden,

- Toeristisch-recreatieve ontwikkelingsperspectieven dienen afgewogen te worden in functie van de ruimtelijk draagkracht en de aanwezige erfgoedwaarden in het gebied,

- Verbreden van landbouwfunctie door verkoop hoeveproducten en/of hoevetoerisme evenals het herbestemmen van leegstaande hoeves biedt mogelijkheden voor het versterken van de natuurlijke en landschappelijke waarden van het overgangsgebied.

10. Kansen, knelpunten en aandachtspunten

De specifieke knelpunten, hierna vermeld, zijn aangeduid op kaart 7. Algemene knelpunten zijn niet aangeduid

Op niveau van de ankerplaats

De landschappelijke waarden van de ankerplaats worden op volgende wijze aangetast of bedreigd:

De overgangen tussen de onderscheiden landschapseenheden worden in meer of mindere mate fysiek verstoord door wegeninfrastructuur en (lint)bebouwing in de overgangszone. Dit heeft verschillende gevolgen:

- Bebouwing (in en langs de grenzen van de ankerplaats) en wegeninfrastructuur zorgen voor fysieke barrières voor levende organismen, dit leidt tot fragmentatie van ecosystemen waardoor ze kwetsbaarder worden (invloed van randeffecten) en suboptimaal functioneren,
- De aanwezigheid van deze bebouwing en infrastructuur tast tevens de belevingswaarde van de ankerplaats aan die precies gekenmerkt wordt door de opeenvolging van onderling sterk verschillende landschapseenheden.

Door het overwegend vlak karakter van de ankerplaats is het landschapsbeeld zeer gevoelig voor visuele verstoring ondermeer door constructies die door hun onaangepaste vormgeving, grootte, kleur afbreuk doen aan de identiteit van het landschap. Daarenboven wordt het bouwkundig erfgoed aangetast door ongepaste ingrepen aan de architectuur en vormgeving ervan (bv. hoevegebouwen die omgevormd worden tot moderne villa's, historische onderdelen die verdwijnen om plaats te ruimen voor grootschalige constructies...)

1° Het strand van De Panne

- Duinvoet met beton versterkt tussen de Panne en de Franse grens waardoor natuurlijke strand-duin overgang wordt verstoord en het droog strand verdwenen is.
- (Massa-) recreatie tijdens bepaalde periode van het jaar zorgt voor verstoring van het strandleven

2° Het duingebied van de Westhoek, de Krakeelduinen, het Calmeynbos en de Oosthoekduinen

- Fragmentatie van het duingebied door wegeninfrastructuur, woningen, campings (Frankrijk), daardoor beperking van de dynamische processen (windwerking) met als gevolg een geleidelijke inkrimping van het stuifduinareaal dat geleidelijk gefixeerd geraakt.
- Vochtige duinvaleien staan eveneens onder stress door een verstoorde grondwatertafel (waterwinning en polderdrainage (Langgeleed)). Door het geleidelijk uitdoven van de stuifprocessen zal het weinig waarschijnlijk zijn dat er nog nieuwe vochtige duinvaleien tot stand komen.
- In de duingebieden nemen "nieuwkomers" stelselmatig toe. Dit proces kent vele oorzaken (invasie vanuit tuinen en het woongebied, natuurlijke kolonisatie bv. door klimaatwijziging, uitzetten van dieren (Aziatische grondeekhoorn...).
- Aanwezigheid van ongewenste harde structuren in de Krakeelduinen en Calmeynbos ondermeer ten behoeve van de waterwinning (betonwegen).
- De duintoppen bieden vaak een uniek uitzicht. De esthetische beleving wordt hier en daar gehypothekeerd door de inplanting van verblijfsrecreatieve voorzieningen in de nabijheid van het duingebied: campings (soms zonder degelijke randafwerking), hoogbouw,...

3° Polders van Adinkerke

- Fysieke verstoring van de natuurlijke Duin-polderovergang door de aanwezigheid van bebouwing langs de Duinhoekstraat.
- De natuurlijke grondwatertafel van de duin-polderovergangszone wordt verstoord door de drainerende werking van het Langgeleed
- In deze zone verdwijnt het cultuur-historisch waardevol levend erfgoed in het bijzonder de typische olmenhaagjes, de houtkanten en (knot)bomenrijen langs weidepercelen

- De moderne landbouwvoering vereist grote (akker)percelen, hierdoor verdwijnen de historische percelingspatronen uit het terrein
 - Het vlakke gebied van de polders is zeer gevoelig voor de aantasting van de kenmerkende openheid en de hiermee eveneens gerelateerde esthetische waarde door de wanordelijke inplanting van horeca, verblijfsrecreatie en andere recreatieve gelegenheden o.a. in het noordwestelijk deel van het gebied, in het bijzonder nabij de landgrens. Ook de banale architectuur en een onaangepaste vormgeving en grootte van bijvoorbeeld loodsen en andere constructies tast de identiteit en belevingswaarde van dit open landschap aan.
 - Het westelijk deel van dit poldergebied fungeert potentieel als ecologisch verbindingsgebied tussen de Westhoekduinen en de Oude duinen van Cabour. Deze belangrijke functie wordt gehypothecerd door de oost-west verlopende infrastructuur met name de verbindingsweg Adinkerke-Bray-Dunes en het gelijknamige kanaalvak, met veel te steile oevers. De bebouwing langs de Duinhoekstraat zorgt voor bijkomende, weliswaar onderbroken, barrières bv. ten aanzien van middelgrote en grote zoogdieren (ree !)
- De oprukkende lintbebouwing en de uitbreiding van de recreatieve infrastructuur vanuit Adinkerke dreigt deze verbindingszone verder in oppervlakte te verkleinen.

4° Cabourduinen-Garzebekeveld

- Het gebied heeft een gewijzigd duinreliëf en een onnatuurlijke waterhuishouding. Grondwaterafhankelijke planten zijn ondanks de aanwezigheid van depressies quasi of volledig verdwenen. De verdroging heeft als oorzaak het laag houden van de polderpeilen voor landbouwdoeleinden en het naijleffect van de voormalige drinkwaterwinning (beëindigd in 2002).
- Aanplanting van populieren vormt een bedreiging voor de huidige ecologische waarde van de duingraslanden en mosduinen
- De snelweg A 18 zorgt voor een fysieke verstoring van de waardevolle duin-polderovergang.
- De autosnelweg A 18 is een internationale doorgangsroute. Het sterk toegenomen gemotoriseerd verkeer, ondermeer naar de Channel, zorgt voor milieuhinder geluidshinder en een beperkte visuele hinder (o.a. dankzij de afwezigheid van verlichtingspalen en de lagere ligging van het gebied ten opzichte van de A 18, die anders bijzonder opvallende elementen zouden zijn in het overigens open, vlakke gebied).
- De natuurwetenschappelijke waarden van het Garzebekeveld zijn sterk aangetast of staan onder druk door de historische zandwinning, randeffecten vanuit omgevende woonkern (verstoring), fysieke barrièrewerking door bebouwing en wegeninfrastructuur

5° De Moeren

- De herkenbaarheid van het ontginningspatroon door bomenrijen langs de wegen en langsgrachten is niet optimaal ; de bomenrijen zijn niet volledig, niet éénsoortig en zijn deels aangetast en bedreigd door ziekten.
- Door het ontbreken van een globale ontwikkelingsvisie op het landschap is er tevens geen visie voor het duurzaam en ecologisch verantwoord van de wegbermen en grachten.
- Het behoud van de oorspronkelijke percelering staat onder druk van de landbouweconomische wetmatigheden.
- Een deel van het bouwkundig erfgoed gerelateerd aan de droogmaking van de Moeren ging in de loop van de eeuwen of voorbij decennia verloren of geraakte in verval ondermeer door het komen te vervallen van hun functie (bv. een deel van de oorspronkelijke door de wind aangedreven bemalingsmolens verdwenen), maar ook minder opvallend, klein (water)bouwkundig erfgoed ging verloren bv. bruggetjes.
- De identiteit van het bouwkundig erfgoed in casu van de noodwoningen wordt aangetast door het onoordeelkundig verbouwen, het combineren met onaangepaste volumes, vormgeving en kleurstelling van nieuwe constructies of het laten vervallen.
- De biologische waarde van de waterlopen is niet optimaal door het ontbreken van enige natuurtechnische inrichting van de oeverzones, door waterpeilen die vooral vanuit landbouw(-economisch) standpunt worden bepaald en door het niet in acht nemen van een oeverstrook waarin geen mest en pesticiden gebruikt worden.
- De esthetische belevingswaarde van het landschap, in bijzonder het wijdmazig, coulissenlandschap, wordt aangetast door de aanwezigheid van storende onaangepaste constructies. Daarenboven is de belevingswaarde suboptimaal doordat het beeld van het kenmerkende ontginningslandschap slechts ten dele is uitgewerkt bij gebrek aan een coherente totaalvisie b.v. het niet consequent accentueren

van het wegenpatroon met bomenrijen, het te weinig tot uiting komen van het grachtenstelsel door het ontbreken van oeverzones...

- De zandwinning in exploitatie langs de Kromfortstraat, oostgrens van de ankerplaats, doet afbreuk aan de intrinsieke waarden van de ankerplaats. Bijkomende ontginningen zijn bijgevolg niet aangewezen. De realisatie van een landschappelijke verantwoorde nabestemming op korte termijn is aangewezen.

6° De Buitenmoeren

- De historische ontginningspatronen in het bijzonder het radiaal ontginningspatroon en de kleinschalige percelering, is in de voorbije decennia aangetast door rationalisering van het landschap ten behoeve van de landbouw (Ruilverkaveling Bulskamp)).

- Hiermee samengaan zijn tevens historisch permanente graslanden uit het landschap verdwenen. De nog overblijvende graslanden hebben louter een landbouwkundige functie en zijn daardoor dikwijls biologisch nog weinig waardevol.

- De biologische waarde van de waterlopen is niet optimaal door het ontbreken van enige natuurtechnische inrichting van de oeverzones (bijvoorbeeld vaak te steil en daardoor tevens noodzakelijk verstevigd met betonnen constructies), door waterpeilen die vooral vanuit landbouw (- economisch) standpunt worden bepaald en door het niet in acht nemen van een oeverstrook waarin geen mest en pesticiden gebruikt worden.

- Een deel van het (water)bouwkundig erfgoed gerelateerd ging in de loop van de eeuwen of voorbije decennia verloren of geraakte in verval ondermeer door het verdwijnen van hun functie (bruggen over de Bergenvaart)

- De esthetische belevingswaarde van het hoofdzakelijk open landschap van de Buitenmoeren wordt hier en daar gehypothekeerd door de aanwezigheid van naar grootte, hoogte en vormgeving onaangepaste constructies.

7° De overgangszone naar het plateau van Izenberge

- Het gebied wordt gekenmerkt door een grote dichtheid aan waardevol en karakteristiek bouwkundig erfgoed. Mede onder druk van de gestelde moderne woningeisen, socio-economische toestand, ondeskundige verbouwing,... gaan de architecturale kenmerken geheel of gedeeltelijk verloren. Soms verkeren gebouwen in slechte toestand of zijn geheel vervallen. Dit is ondermeer het geval bij de hoevegebouwen die vaak niet meer aangepast zijn aan de moderne landbouwvoering. Ook het beëindigen van het landbouwbedrijf houdt een potentieel gevaar in voor het behoud en instandhouding van karakteristiek erfgoed (bv. het verdwijnen van de rosmolens, van bakhuizen, wagenhuizen...).

- Aanpassing van historische hoevesites aan de moderne landbouweisen vereist vaak de inplanting van nieuwe constructies die qua omvang, vormgeving en inplanting de belevingswaarde van het cultuurhistorisch erfgoed hypothekeken.

- Onder invloed van de schaalvergroting in de landbouw en het verdwijnen van het economisch belang van de perceelsrandbegroeiing is dit karakteristieke element van het vroegere bocagelandschap (cfr. "Houtland") de voorbije decennia grotendeels verdwenen, de weinige relictten zijn daarenboven vaak nog weinig gaaf

- In dezelfde context verdween tevens de kleinschaligheid en grilligheid van de perceelspatronen, die kenmerkend zijn voor het vroeg-middeleeuws ontginningspatroon.

- De vaak historisch permanente graslanden hebben louter een landbouwkundige functie en zijn daardoor biologisch nog weinig waardevol.

- Een grote mast vlakbij Houtem doet afbreuk aan de esthetische waarde mede door de opvallende signaalkleur (rood en wit).

Kansen

Een inhoudelijke invulling van het "landschappelijk waardevol" luik in het kader van de toepassing van de huidige gewestplanbestemming "landschappelijk waardevol agrarisch gebied" bij de vergunningsbeleid, in het bijzonder in relatie tot het behoud van de schoonheidswaarde van het landschap.

Voor de beschermde duingebieden zijn in opdracht van de Vlaamse overheid natuurbeheersplannen opgesteld of zijn ze in opmaak.

Deze moeten leiden tot het actief behoud en herstel van de natuurwetenschappelijke waarden met waar mogelijk, tevens de valorisatie van cultuurhistorische en esthetische landschapswaarden.

- Door gewijzigde waterwinningstechnieken (infiltratie) is de verdere afbouw van de grondwaterwinning in de duinen van de ankerplaats een realistisch scenario. Hierdoor zou de biodiversiteit van het duingebied verder kunnen geoptimaliseerd worden.

-De unieke sequentie van onderling verscheiden en samenhangende landschapseenheden zowel naar ontstaans- en ontginningsgeschiedenis, als naar visuele verschijningsvormen, geeft de ankerplaats een grote wetenschappelijke informatiewaarde en een hoge belevingswaarde.

- Het toerisme zorgt voor een spanningsveld tussen aantasting en duurzaam behoud van de identiteit van de ankerplaats. De verschillende overheden dragen hier een belangrijke verantwoordelijkheid in de omgang met dit spanningsveld. Door de vragen en wensen van de recreatieve sector zorgvuldig af te wegen en te toetsen aan het duurzaam behoud en herstel van de landschappelijke identiteit kan hierop adequaat worden ingespeeld, waarbij win-win situaties niet uitgesloten zijn b.v. de uitbating van een horecazaak in een historisch waardevol bouwwerk is a priori geen tegenstelling, net zo min als het toelaten van recreatie een biotoop fundamenteel zal aantasten indien gedragsregels kunnen worden afgedwongen. Een zelfde redenering kan gevolgd worden bij de zonering van de strandrecreatie in functie van natuur- en landschapswaarden...

Een vergelijkbaar spanningsveld bestaat er eveneens tussen de landbouweconomische doelstellingen en het behoud en herstel van de esthetische en natuurwetenschappelijke landschapswaarden. Om de leefbaarheid van landbouwbedrijven te garanderen is uitbreiding en aanpassing van de bedrijfszetel vaak een noodzaak. De landschappelijke integratie van de bedrijfsgebouwen moet echter zorgvuldig gepland worden om de landschappelijk identiteit te waarborgen. Erfbeplanting en aandacht voor randenbeheer (ter hoogte van waterlopen, met betrekking tot aanplant van bomenrijen of hagen enz.) kunnen de belevingswaarde van het landschap verhogen terwijl de landbouwer hiervoor een tegemoetkoming ontvangt (verschillende bestaande subsidiemogelijkheden). Hoeveeltoerisme biedt daarenboven in deze regio een alternatieve inkomstenbron, die een stimulans kan vormen om bouwkundig erfgoed te valoriseren.

11. Gewenste planologische afstemming

Alle duingebieden van de ankerplaats hebben een beschermd statuut. Ze vallen binnen het VEN en genieten Europese bescherming via de Vogel- en de habitatrichtlijn. Daarenboven zijn de door het gewestplan niet als natuurgebied bestemde duingronden beschermt door het duinendecreet. Een planologische of juridische bescherming volstaat niet altijd om de intrinsieke waarden van een gebied te beschermen. Daarom was het van essentieel belang dat in het afgelopen decennium voor het merendeel van de duingebieden gestart kon worden met het uitvoeren van een adequaat natuurbeheer. Het is van belang dat in de nabije toekomst het westelijk deel van het poldergebied van Adinkerke de rol van ecologische corridor tussen de Cabour- en de Westhoekduinen optimaal kan vervullen. Daartoe zal het nodig zijn om enerzijds het gebied op het vlak van de ruimtelijke ordening de gepaste bestemming te geven (natuurgebied, landbouwgebied met ecologische waarde...) en praktische knelpunten op te lossen (natuurtechnische inrichting van de kanaaloevers, aanleg van ecoduct...)

Het PRUP- strand gaat uit van een zonering van de strandactiviteiten. Voor het strand van de ankerplaats wordt gestreefd naar vormen van zachte recreatie, die verzoenbaar zijn met de functie van natuurreservaat van de achterliggende duinen (bv. geen inplanting van permanente of tijdelijke infrastructuur of constructies ten behoeve van de strandrecreatie)

De uitbouw van een provinciaal domein, met de aanleg van een wandelbos, in het meest oostelijke deel van het Garzebekeveld is verantwoord vanuit landschappelijk (buffering van de dorpskern van Adinkerke en de landschappelijke inpasbaarheid en randafwerking die hierdoor in de toekomst zal ontstaan is een verantwoorde ingreep.

De polder van Adinkerke, de Moeren, de Buitenmoeren en de overgangszone naar het plateau van Izenberge zijn in hoofdzaak bestemd als landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Het "landschappelijk waardevol" luik van deze bestemming biedt in principe voldoende basis voor het vergunningsbeleid voor zover de schoonheidswaarde van het landschap bewaard blijft. In praktijk dient dit principe adequater en consequenter te worden toegepast.

Een onaangepaste bestemming in het noordelijk deel van de Moeren en Buitenmoeren betreft de ontginningszone, welke langsheen de Kromfortstraat, oostelijke grens van de ankerplaats, in exploitatie is. Het beperken van perimeter van de ontginningszone in exploitatie en het realiseren van een landschappelijk verantwoorde nabestemming op korte termijn is een landschappelijk vereiste. Bijkomend dient de huidige bestemming gewijzigd te worden naar landschappelijke waardevol agrarisch gebied.

De visie van het GRS Veurne en De Panne houdt rekening met de landschapswaarde van de ankerplaats. Zo zijn er gerichte bepalingen ingeschreven naar het behoud van de duin – polderovergangen, bepalingen naar het poldergebied (toegespitst op de Oudlandpolder, De Moeren en het ingesloten poldergebied tussen Cabourduinen en Westhoekduinen) en het plateau van Izenberge. Voor de duingebieden zelf zijn geen bindende bepalingen ingeschreven (gelet op bovenlokale bevoegdheid), maar vormt een (beperkte) recreatieve toegankelijkheid een belangrijk aandachtspunt.

Belangrijk evenwel is dat er verschillende ruimtelijke uitvoeringsplannen op til staan, meer bepaald voor het recreatiedomein de Drie Vijvers en de verschillende kampeerterreinen binnen het plangebied. In de ruimtelijke visie van de beleidsplannen (RSV, PRS, GRS) wordt rekening gehouden met de landschaps – en erfgoedwaarde van deze ankerplaats.

Men moet wel indachtig zijn dat deze beleidsplannen echter slechts de algemene ruimtelijke criteria aangeven, de concrete invulling en toetsing op het terrein gebeurt door opmaak van de uitvoeringsplannen.

12. begrippenlijst en referenties

Begrippenlijst

- Mui: een transversale doorbraak door een strandrug waardoor twee zwinnen met elkaar in verbinding komen te staan.
- Slufter: een achter de zeereep liggend vlak gebied waarbij mariene overstroming doorheen een opening in de zeereep mogelijk is.
- Strandrug: een longitudinale asymmetrische, uit strandsedimenten opgebouwde rug, die zich vormt onder de invloed van op- en teruglopende golven; een strandrug verdwijnt bij vloed volledig onder water en is van een andere rug gescheiden door een zwin.
- Stormvloed: de opstuwing van het zeepeil tijdens stormcondities.
- Zwin: een longitudinale depressie tussen twee strandruggen; zwinnen staan in verbinding met elkaar via muien.

Referenties

Baeteman, C. 1991. Chronology of the coastal plain development during the Holocene in West Belgium. *Quaternaire* 2, 116-125.

Baeteman, C. 2004 a . The Holocene development of e tide-dominated coastal lowland. Western coastal plain of Belgium. Field Uide, The QRA Third International Postgraduate Symposium Fieldtrip, September 17 204, Belgian Geological Survey, Brussels, Belgium.

Bruneel, D. 1983. De Moeren een historisch-geografische schets (1616-1827). In: De Franse Nederlanden. Les Pays-Bas Français. Jaarboek 1983, Stichting Ons Erfdeel vzw. P. 95-114.

Centrale Archeologische Inventaris, Vlaamse overheid, www.cai.erfgoed.net (databank)

De Ceunynck, R. 1992. Het duinlandschap ontstaan en evolutie. In Termote, J. (red.). Tussen Land en Zee. Het duingebied van Nieuwpoort tot de Panne. Lannoo, Tielt. p.18-45.

Declercq, E. & De Moor, G. 1996. Geomorfologie. In Provoost, S. & Hoffmann, M (red.). Ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust. Deel 1: Ecosysteembeschrijving. 48-86. Universiteit Gent. Rapport in opdracht van AMINAL, afdeling Natuur.

Hoys, M., Leten, M. & Hoffmann, M. 1996. Ontwerpbeheersplan voor het staatsnatuursreservaat De Westhoek te De Panne (West-Vlaanderen). Universiteit Gent, 207p. + 2 kaarten.

Meylemans, E. 1988. Ruilverkaveling Adinkerke-Oostduinkerke. Archeologische Inventaris, onuitgegeven rapport IAP.

Provoost S., Ampe C., Bonte D., Cosyns E. & Hoffmann M. 2002. Ecology, management and monitoring of dune grassland in Flanders, Belgium. In: F. Veloso-Gomes; F. Taveira-Pinto & L. das Neves (eds.), The Changing Coast Proceedings of the 6th international symposium Littoral 2002, EUROCOAST/EUCC, Porto, Vol II p. 11-20.

Rappé, G., Leten, M., Provoost, S., Hoys, M. & Hoffmann, M. 1996. Biologie. In Provoost, S. & Hoffmann, M (red.). Ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust. Deel 1: Ecosysteembeschrijving. 167-372 Universiteit Gent. Rapport in opdracht van AMINAL, afdeling Natuur.

Tack, G., Van Den Brecht, P. & Hermy, M. 1993. Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie. Davidsfonds, Leuven. 320p.

Termote, J. en Dewilde. 1983. *Archeologie*, 2, p. 120-1

Termote en Dewilde, 1984. *WAVO*, 122, 1984, p. 68-70.

Termote, J. 1992. Wonen op het duin. De bewoningsgeschiedenis van het duingebied tot aan de Franse revolutie. In Termote, J. (red.). Tussen Land en Zee. Het duingebied van Nieuwpoort tot de Panne. Lannoo, Tielt. p. 46-87.

Termote, J. 1995. Strijd tegen het water. De bewoningsgeschiedenis van de prehistorie tot de nieuwste tijden. In: Beeld van een stroom. De IJzer (De Roo, N. & Hindryckx, K. red.). p. 32-63.

Termote, J. & Himpe, K. 2001. Cultuurhistorische inventarisatie van watergebonden bouwkundig erfgoed en advies inzake conservering, restauratie en eventuele reconstructie. In opdracht van Vlaamse Landmaatschappij-Bestuur Landinrichting. Rapport, 216 p + kaarten.

Termote, J. (in prep.). Landschapshistorisch onderzoek in het gebied 'de Fossiele duinen van Adinkerke-Ghyvelde'. Rapport in opdracht ANB, Gebiedsvisie en beheerplan voor de Fossiele duinen van Adinkerke-Ghyvelde.

WVI 2005, Inventaris Autochtone bomen en struiken

13. foto's en zichten

De plaats waar de foto's werden gemaakt (juni 2007) en de richting waarnaar gekeken werd is aangeduid op kaart 5 (symbool met desbetreffend nummer van de foto)

De zichten kenmerkend voor de onderscheiden landschapseenheden van de ankerplaats worden tevens op kaart 5 aangeduid (symbool met desbetreffend nummer van de foto).

De hierna opgegeven foto's zijn te bekijken in de fotobijlage waarbij de foto's geordend zijn per onderscheiden landschapseenheid. De toewijzing aan een landschapseenheid is gebeurd op basis van de locatie waar de foto werd genomen.

1. **Zicht** : Westhoekduinen: vergezicht van op noordoostelijk platform richting oost met centraal wandelduin op de voorgrond en Calmeynbos aan de horizon
2. Westhoekduinen: vergezicht van op noordoostelijk platform richting zuid met centraal wandelduin op de voorgrond en beboste zuidrand aan de horizon
3. Westhoekduinen: vergezicht van op noordoostelijk platform richting west: links centraal wandelduin, rechts (noord) de verstruweelde noordelijke pannengordel
4. Westhoekduinen: vergezicht van op noordoostelijk platform richting noord: deel centraal wandelduin.
5. Westhoekduinen: vanaf zuidelijk rand centraal wandelduin richting zuidelijk paraboolduinlandschap, met verstruweelde pannen.
6. Westhoekduinen: vanaf centraal westelijk uitzichtplatform: noordwest, deel noordelijke pannengordel met aan de horizon chalets van Camping Le Perroquet
7. Westhoekduinen: vanaf centraal westelijk uitzichtplatform: west: horizon gestabiliseerd (hoog) stuifduin op Frans grondgebied.
8. Westhoekduinen: vanaf centraal westelijk uitzichtplatform: oost, zicht over verstruweelde noordelijke pannengordel, hoogbouw appartementen De Panne-Zeedijk aan de horizon
9. Westhoekduinen: vanaf centraal westelijk uitzichtplatform: zuid, deel van de verstruweelde zuidelijke pannengordel
10. Westhoekduinen: vanaf centraal westelijk uitzichtplatform: zuidoost, stilaan door begroeiing gestabiliseerd geraakt centraal stuifduin
11. Westhoekduinen: vanuit meest noordwestelijk deel noordelijke duinvallei richting Franse grens: extensief begraasd mesofiel duinkalkgrasland, achtergrond chalet Camping Le Perroquet.
12. Westhoekduinen: vanaf duintop zeereep
13. Westhoekduinen: vanaf duintop zeereep
14. **Zicht**: Westhoekduinen: vanaf duintop zeereep
15. Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
16. Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
17. Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
18. **Zicht**: Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
19. Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
20. **Zicht** : Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
21. Strand ter hoogte van Westhoekreservaat
22. Westhoekduinen-oost
23. Westhoekduinen-oost
24. Westhoekduinen-oost
25. Westhoekduinen-oost
26. **Zicht** : Westhoekduinen-zuid
27. Westhoekduinen-zuid
28. Westhoekduinen-zuid
29. Westhoekduinen-zuid
30. Westhoekduinen-zuid
31. Westhoekduinen-zuid
32. Westhoekduinen-zuid
33. Polder van Adinkerke-Zwarten hoek
34. Polder van Adinkerke-Zwarten hoek
35. Polder van Adinkerke
36. Polder van Adinkerke
37. **Zicht** : Polder van Adinkerke
38. Polder van Adinkerke

39. Polder van Adinkerke
40. Polder van Adinkerke
41. Polder van Adinkerke
42. Polder van Adinkerke
43. Polder van Adinkerke
44. Polder van Adinkerke
45. Polder van Adinkerke: Oosthoek
46. **Zicht** : Polder van Adinkerke: Oosthoek
47. Polder van Adinkerke: Oosthoek
48. Polder van Adinkerke: Oosthoek
49. **Zicht** : Polder van Adinkerke: Oosthoek
50. Polder van Adinkerke: Oosthoek
51. Oosthoekduinen
52. Oosthoekduinen
53. **Zicht** : Oosthoekduinen
54. Oosthoekduinen
55. Polder van Adinkerke
56. Polder van Adinkerke
57. **Zicht** :Polder van Adinkerke
58. **Zicht** :Duin-polderovergang Cabourduinen-De Moeren
59. Cabourduinen
60. Cabourduinen
61. **Zicht** :Cabourduinen
62. Cabourduinen
63. De Moeren
64. **Zicht** :De Moeren
65. De Moeren
66. De Moeren
67. De Moeren
68. De Moeren
69. **Zicht** :De Moeren
70. **Zicht** :De Moeren
71. De Moeren
72. De Moeren
73. De Moeren
74. De Moeren
75. De Moeren
76. **Zicht** :De Moeren
77. De Moeren
78. **Zicht** :De Moeren
79. **Zicht** :De Moeren
80. De Buitenmoeren
81. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
82. **Zicht** :Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
83. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
84. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
85. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
86. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
87. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
88. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
89. Overgangszone plateau Izenberge: Houtem
90. De Moeren
91. De Moeren
92. **Zicht** :De Moeren
93. **Zicht** :Overgangszone plateau Izenberge: 't Zwaantje
94. **Zicht** :Overgangszone plateau Izenberge: richting Vinkem
95. Overgangszone plateau Izenberge:
96. De Moeren Kasteel Sint Flora
97. **Zicht** :Buitenmoeren : richting Moeren
98. Buitenmoeren

99. **Zicht** :Overgangszone plateau Izenberge: grensgehucht Driekoningenstraat
100. **Zicht** :Overgangszone plateau Izenberge : zicht vanop kerk Vinkem
101. Overgangszone plateau Izenberge : dorp Wulveringem met afspanning "Gouden
Hoofd"

